

Maija Kallinen

**IFRS-TILINPÄÄTÖKSEN STANDARDIEN ESITTÄMISTAVAT;
Aineettomat hyödykkeet, toimintasegmentti ja hankitut liiketoiminnot**

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
Liiketalouden koulutusohjelma
Kevät 2011

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma
Tekijä(t) Maija Kallinen	
Työn nimi IFRS-tilinpäätöksen standardien esittämistavat; Aineettomat hyödykkeet, toimintasegmentti ja hankitut liiketoiminnot	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot taloushallinto	Ohjaaja(t) Raija Jormakka Toimeksiantaja
Aika Kevät 2011	Sivumäärä ja liitteet 63 + 1
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten IFRS-tilinpäätöksen standardivaatimukset näkyvät pörssiyrityksen tilinpäätöksessä. Tarkasteltavat standardit ovat aineettomat hyödykkeet, toimintasegmentti ja hankitut liiketoiminnot. Tutkimuksessa tarkastellaan standardien esittämistapoja ja niiden eroja kahden pörssiyrityksen IFRS-tilinpäätöksistä. Tarkasteltavat yhtiöt ovat Tulikivi Oyj ja Rautaruukki Oyj. Eurooppalaiset pörssiyritykset ovat laatineet konsernitilinpäätöksen noudattaen IFRS- ja IAS-standardeja vuodesta 2005 alkaen. IFRS-tilinpäätös parantaa kansainvälisten pörssiyritysten tilinpäätösten vertailtavuutta.</p> <p>Teoriaosuudessa käsitellään FAS:n (Finnish Accounting Standards) ja IFRS:n (International Financial Reporting Standards) mukaisia tilinpäätöskäytäntöjä. Teoriaosuus käsittelee tilinpäätöskäytäntöjä niiden eroavaisuuksien osalta. FAS:n mukainen tilinpäätöskäytäntö perustuu lainsäädäntöön ja IFRS:n mukainen tilinpäätöskäytäntö perustuu voimassa oleviin IFRS- ja IAS-standardeihin. Suomalaiset pörssiyritykset noudattavat konsernitilinpäätöksen laadinnassa Suomen lainsäädäntöä sekä IFRS- ja IAS-standardeja.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Tutkimusaineistona käytetään valmista materiaalia, joka on helposti saatavilla Internetistä. Tutkimusmateriaalina ovat pörssiyritysten vuosikertomukset vuosilta 2006 ja 2009. Tutkimusaineisto ja tarkasteltavien yhtiöiden määrä on pieni, jotta tutkimuksessa saadaan tarkkaa tietoa standardien esittämisestä ja niiden eroavaisuuksista. Tutkimustulosta voidaan analysoida syvällisesti pienen tutkimusaineiston vuoksi.</p> <p>Tutkimuksessa selviää, että pörssiyritykset laativat IFRS-tilinpäätöksen standardivaatimusten mukaan. Tarkasteltavilla yhtiöillä on standardien esittämistavoissa joitakin eroavaisuuksia esimerkiksi standardin yleisen kuvauksen osalta. Tutkimuksessa selviää myös, että tarkasteltavien yhtiöiden on tulevaisuudessa mietittävä esimerkiksi hankittujen liiketoimintojen ja toimintasegmenttien esittämistapaa sijoittajan näkökulmasta. Osa tarkasteltavien yhtiöiden tilinpäätösstandardeista ei ota huomioon riittävästi sijoittajan näkökulmaa.</p>	
Kieli	suomi
Asiasanat	IFRS, IAS, tilinpäätös
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Business	Degree Programme Business Administration
Author(s) Maija Kallinen	
Title The presentation of IFRS accounting standards: Intangible assets, business segment and operations acquired	
Optional Professional Studies Accountancy	Instructor(s) Raija Jormakka
	Commissioned by
Date Spring 2011	Total Number of Pages and Appendices 63 + 1
<p>The aim of this thesis was to examine how the IFRS accounting standard requirements appear in the financial statements of a listed company. The studied standards were intangible assets, operating segment and the operations acquired. The study examined the presentation standards and their differences in the IFRS accounting of two public limited companies. These companies were Tulikivi and Rautaruukki Corporation. European listed companies have prepared the consolidated financial statements in accordance with IFRS and International Accounting Standards since 2005. IFRS financial statements of listed companies improve the international comparability of financial statements.</p> <p>The theoretical part discusses financial statements prepared in accordance with FAS (Finnish Accounting Standards) and IFRS (International Financial Reporting Standards). The focus was on the differences between these two standards. Financial statements following FAS standards are based on legislation and the statements following IFRS standards are based on the current IFRS and IAS standards. The consolidated financial statements of Finnish listed companies comply with the Finnish legislation and the IFRS and IAS.</p> <p>The research method was qualitative research. The research material was the annual reports (2006 and 2009) of the above mentioned listed companies, which are easily accessible on the Internet. The data and the number of companies are small to provide accurate information on the study of standards and the presentation of their differences. The research result can be analyzed in depth because of the small research material.</p> <p>The study shows that listed companies prepare IFRS financial statements as required by the standard. The examined companies have some differences in the presentation of the standards, such as the standard for a general description. The study also shows that in the future the companies have to consider, e.g. the presentation of the acquired businesses and the operating segments from the investor's point of view. A part of the companies' financial statement standards does not adequately consider the investor perspective.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	IFRS, IAS, accounting
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 FAS:N JA IFRS:N MUKAISET TILINPÄÄTÖSKÄYTÄNNÖT	2
2.1 Tuloslaskelma	6
2.2 Tase	12
2.3 Rahoituslaskelma	19
2.4 Oman pääoman muutoslaskelma	21
2.5 Liitetiedot	24
2.5.1 Aineettomat hyödykkeet	28
2.5.2 Toimintasegmentti	29
2.5.3 Hankitut liiketoiminnot	31
2.6 Toimintakertomus	33
3 TULOKSET	35
3.1 Tulikivi Oyj	35
3.2 Rautaruukki Oyj	44
4 POHDINTA	53
LÄHTEET	61
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Pörssiyhtiöt ovat laatineet konsernitilinpäätöksen noudattaen IFRS- ja IAS-standardeja Euroopassa vuodesta 2005 alkaen. IFRS-tilinpäätöksen tarkoituksena on parantaa pörssiyhtiöiden tilinpäätösten vertailtavuutta. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten IFRS- ja IAS-standardivaatimukset näkyvät IFRS-tilinpäätöksessä. Tutkimuksessa perehdytään kahden suomalaisen pörssiyhtiön kolmen standardin esittämistapaan ja niiden eroihin. Pörssiyhtiöiden standardien esittämistapojen vertailussa otetaan huomioon sijoittajan näkökulma.

Teoriaosuudessa käsitellään FAS:n ja IFRS:n mukaisia tilinpäätöskäytäntöjä vertailemalla niitä. FAS:n mukainen tilinpäätöskäytäntö perustuu kirjanpitolakiin ja IFRS:n mukainen tilinpäätöskäytäntö perustuu puolestaan voimassa oleviin IFRS- ja IAS-standardeihin. Tilinpäätöskäytännöistä käsitellään yleisesti tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, oman pääoman muutoslaskelma, liitetiedot ja toimintakertomus. IFRS:n mukaisesta tilinpäätöskäytännöstä käsitellään edellä mainittujen lisäksi tutkimusosassa tarkasteltavat standardit eli aineettomat hyödykkeet, toimintasegmentti ja hankitut liiketoiminnot.

Työn tutkimusosassa perehdytään Tulikivi Oyj:n ja Rautaruukki Oyj:n standardien esittämiseen vuosina 2006 ja 2009. Tarkasteltaviksi yhtiöiksi on valittu Tulikivi Oyj ja Rautaruukki Oyj, koska kumpikin on teollisuusyritys. Tarkasteltavaksi vuodeksi on valittu 2009, koska tutkimuksessa halutaan tutkia uusimpien standardivaatimusten esittämistä. Tarkasteltavana vuotena on myös 2006, koska Tulikivi Oyj on hankkinut liiketoiminnon vain kyseisenä vuonna noudattaen standardivaatimuksia. Tutkimuksessa verrataan standardien esittämistapoja vuonna 2009 voimassa oleviin standardivaatimuksiin.

Tutkimuksessa selviää, että pörssiyhtiöiden tilinpäätösinformaatio on hyvin vertailukelpoista keskenään. Standardit sisältävät IFRS:n mukaisen tilinpäätöskäytännön vaatimukset ja eroavaisuuksia pörssiyhtiöiden välillä on vähän. Eroavaisuudet syntyvät lähinnä standardivaatimuksissa olevien yleisten kuvausten osalta. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että kummallakin tarkasteltavalla yhtiöllä on tulevaisuudessa mietittävää standardien esittämisen osalta. Tulikivi Oyj:n pitää miettiä toimintasegmentti -standardin esittämistä, kun taas Rautaruukki Oyj:n pitää miettiä hankitut liiketoiminnot -standardin esittämistä.

2 FAS:N JA IFRS:N MUKAISET TILINPÄÄTÖSKÄYTÄNNÖT

Suomalaisen tilinpäätöskäytännön eli FAS:n (Finnish Accounting Standards) mukaisen tilinpäätöskäytännön perustana on pankkikeskeinen rahoitusjärjestelmä ja tilinpäätös laaditaan verotuksen ja velkojan näkökulmasta. FAS:n mukaisen tilinpäätöksen yleisperiaatteita ovat muun muassa jatkuvuus taseessa ja menettelytavoissa, tosiasiallisuus, varovaisuus, suoriteperusteisuus sekä erillisarvostus. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 20.)

IFRS:n (International Financial Reporting Standards) mukaisen tilinpäätöskäytännön perustana on puolestaan osakemarkkinoiden rahoitusjärjestelmä. IFRS:n mukainen tilinpäätös laaditaan sijoittajan näkökulmasta ja tilinpäätös on läpinäkyvä standardivaatimusten vuoksi. Tilinpäätöksen pitää olla laadultaan ymmärrettävä, merkityksellinen, luotettava ja vertailukelpoinen. Tilinpäätös laaditaan suoriteperusteisesti, puolueettomasti, oikea-aikaisesti sekä varovaisuuden periaatetta noudattaen. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 15, 18 - 20.)

FAS:n mukainen tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja liitetiedot. Tilinpäätökseen liitetään toimintakertomus, joka ei varsinaisesti ole osa tilinpäätöstä. Tilinpäätösasiakirjat laaditaan kirjanpitoasetuksessa määritettyjen kaavojen mukaisesti. Tällöin asiakirjat antavat oikean ja riittävän kuvan yhtiön tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätöksen informaatiossa korostetaan tuloslaskelman merkitystä. Tilinpäätöskäytäntö ei hyväksy esimerkiksi tuottojen ja kulujen kirjaamista suoraan oman pääoman muutoksena ohi tuloslaskelman. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 23, 24.)

IFRS:n mukainen tilinpäätös sisältää FAS:n mukaisten tilinpäätösasiakirjojen lisäksi oman pääoman muutoslaskelman. FAS:n mukaisessa tilinpäätöksessä oman pääoman muutokset esitetään liitetiedoissa. IFRS-tilinpäätökseen voidaan liittää puolestaan johdon katsaus toimintakertomuksen sijaan. Tilinpäätöksen asiakirjat laaditaan IAS 1 -standardissa mainittujen vähimmäisvaatimusten perusteella eikä tiettyjen kaavojen mukaisesti. Asiakirjoihin lisätään vähimmäisvaatimusten lisäksi väliotsikoita ja muita eriä, jotta tilinpäätösasiakirjat antavat yhtiöstä oikean ja riittävän kuvan. IFRS:n mukainen tilinpäätöskäytäntö hyväksyy FAS:sta poiketen tuottojen ja kulujen kirjaamisen suoraan oman pääoman muutoksena. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 23 - 25.)

Lainsäädäntö

FAS:n mukaisen tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan vuonna 1997 voimaantullutta kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevaa lainsäädäntöä eli kirjanpitolakia ja kirjanpitoasetusta. Kirjanpitolautakunta (KILA), jonka tarkoituksena on hyvän kirjanpito-tavan tulkitseminen, antaa ohjeita ja lausuntoja tilinpäätöskäytäntöön liittyen. Kauppa- ja teollisuusministeriö on antanut luvan laatia konsernitilinpäätöksen kansainvälisten standardien mukaan. Yritysmuotoja koskevassa lainsäädännössä voidaan antaa lisävaatimuksia yritysmuodon tilinpäätöksen tai toimintakertomuksen laadintaan. (Leppiniemi 2000, 17.)

Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön tilinpäätös ja toimintakertomus laaditaan kirjanpitolain ja osakeyhtiölain 8 luvun säädösten mukaisesti. Osakeyhtiön tilinpäätöksen asiakirjat laaditaan kirjanpitolain mukaan. Toimintakertomuksen laadinnassa noudetaan pääosin kirjanpitolakia, mutta osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön on ilmoitettava toimintakertomuksessa myös osakkeistaan, lähipiirilainoistaan sekä rakenne- ja rahoitusjärjestelyistään. (Osakeyhtiölaki 8:1, 8:3, 8:5 - 7.)

IFRS:n mukaisessa tilinpäätöksessä ei noudateta lakia, vaan standardeja ja niiden tulkintoja. International Accounting Standards Board (IASB) on laatinut kansainvälisesti noudatettavat standardit, joita ovat IFRS (International Financial Reporting Standards) ja IAS (International Accounting Standards). Tilinpäätöksessä noudatetaan IFRIC- ja SIC-tulkintoja, joiden lyhenteet tulevat termeistä International Financial Reporting Interpretation Committee ja Standing Interpretations Committee (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 18). Kansainvälisiä standardeja on alettu noudattaa EU:n alueella konsernitilinpäätöksissä vuonna 2005 ja sen jälkeen. IFRS-tilinpäätöksessä noudatetaan kaikkia voimassa olevia standardeja. Suomalaisen pörssiyhtiön on sovellettava tilinpäätöksessä kuitenkin lainsäädäntöä ja standardeja. (IFRS-opas.)

IFRS-tilinpäätöksen laatija

Julkisesti noteerattujen yhtiöiden konsernitilinpäätökset laaditaan IFRS-tilinpäätöksenä Euroopan Unionin alueella. Konsernit ovat laatineet IFRS-tilinpäätöksen 1.1.2005 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta. Konsernit ovat muuttaneet vuoden 2004 tilinpäätöksen IFRS-tilinpäätöstä vastaavaksi, jotta vertailutiedot vuoden 2005 tilinpäätöksessä ovat vertailukelpoisia. IFRS-tilinpäätöksen laatijan on noudatettava kaikkia IAS- ja IFRS-standardeja konsernitilinpäätöksen laatimisessa. (Tomperi 2005, 223.)

Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätös koostuu emoyrityksen, tytäryrityksen ja osakkuusyrityksen tilinpäätöksistä. Emoyrityksellä tarkoitetaan yritystä, jolla on määräysvalta toisessa yrityksessä eli tytäryrityksessä. Jos emoyritys omistaa yli puolet toisen yrityksen osakkeista, määräysvalta on varma. Jos osakkeilla on äänivaltaeroja, määräysvalta voidaan saada vähemmälläkin osakkeiden omistuksella. Emoyrityksellä voi olla useita tytäryrityksiä. Konsernitilinpäätökseen liitetään myös osakkuusyritykset, vaikka ne eivät ole varsinaisesti osa konsernia. Jos emoyritys tai tytäryritys omistaa toisesta yrityksestä vähintään 20 %:a ja enintään 50 %:a, on konsernilla osakkuusyritys. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 95.)

Konsernitilinpäätöksen ja erillistilinpäätösten tavoitteet ovat samat. Konsernitilinpäätöksen pitää antaa yleiskuva konsernin taloudellisesta asemasta tilinpäätöspäivänä ja toiminnan tuloksesta tilikauden aikana. Konsernitilinpäätöksen pitää antaa myös yleiskuva konsernin rahavarojen lähteistä ja käytöstä. Konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahavirtalaskelman ja liitetiedot. Yhtiö, joka laatii kansainvälisen konsernitilinpäätöksen, laatii myös oman pääoman muutoslaskelman. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 94.)

Konsernin tuloslaskelma esittää konsernin tilikauden tuloksen. Konsernituloslaskelma laaditaan siten, että konsernin tuloksesta eliminoidaan sisäiset tuotot, kulut ja voitonjako sekä taseeseen aktivoituneet konsernin sisäisten katteiden lisäykset ja vähennykset. Näiden lisäksi konsernituloslaskelmasta vähennetään vähemmistöosuudet eli ulkopuolisten omistusta vastaavat osuudet tytäryritysten tuloksesta. Sisäiset tuotot, kulut ja voitonjako voidaan jättää vähentämättä, jos vähentämisellä ei ole vaikutusta konsernin riittävän ja oikean kuvan antamisessa.

Konsernituloslaskelmassa poistoero ja vapaaehtoisten varausten muutokset merkitään tuloslaskelmaan laskennalliseen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen. (Tomperi 2005, 166 - 167.)

Konsernitase esittää konsernin taloudellisen aseman tilinpäätöspäivänä. Taseen omaan pääomaan tehdään konsernitilinpäätöksessä sisäisten liiketoimintojen vähennyksiä. Omasta pääomasta vähennetään konsernin sisäiset saamiset, velat, katteet, osakeomistukset sekä vähemmistöosuudet. Konsernitaseessa esitetään kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset osana omaa pääomaa ja laskennallista verovelkaa. (Tomperi 2005, 167.)

Konsernin osakkuusyritysten tilinpäätösten yhdistämisessä käytetään pääomaosuusmenetelmää. Se tarkoittaa, että osakkuusyrityksen varat ja velat näkyvät konsernitaseessa yhtenä eränä. Menetelmästä käytetään myös nimitystä yhden rivin yhdistely. Toinen yhdistämisen tapa on hankintamenomenetelmä, jota käytetään tytäryrityksen yhdistämisessä konsernitilinpäätökseen. Hankintamenomenetelmän periaatteena on, että konsernin omaan pääomaan vaikuttavat vain tytäryrityksen voitto tai tappio yhdistämisen jälkeen. Menetelmästä huolimatta yhdistämisessä huomioidaan kuitenkin sisäisten liiketoimintojen eliminointi, jos sillä on olennaista merkitystä. Tilinpäätöksen yhdistämisvaiheessa tilinpäätöksistä eliminoidaan esimerkiksi sisäiset tuotot sekä vähemmistöosuus. (Tomperi 2005, 166 - 167, 185, 200, 201; Kauppa- ja teollisuusministeriö 1993, 21.)

FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä konserniin kuuluva yritys antaa liitetietoja emoyrityksestään. Liitetiedoissa esitetään emoyrityksen, joka laatii suurimman yrityskokonaisuuden konsernitilinpäätöksen, nimi ja kotipaikka. Yrityksen pitää esittää myös emoyrityksen, joka laatii alakonsernin tilinpäätöksen, nimi ja kotipaikka liitetiedoissaan. Konserniin kuuluvan yrityksen on kerrottava, mistä kyseiset konsernitilinpäätökset löytyvät. (Kirjanpitoasetus 2:10.)

2.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma kertoo yrityksen tilikauden tuloksen muodostumisen. FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä yritys voi laatia kululajikohtaisen tai toimintokohtaisen tuloslaskelman. Kumpikin tuloslaskelma laaditaan lainsäädännössä esitetyn kaavan mukaisesti. Kululajikohtainen tuloslaskelma antaa itsessään oikean ja riittävän kuvan tuloksesta. Toimintokohtaisen tuloslaskelman esittämisen lisäksi liitetiedoissa pitää antaa kululajikohtaisen tuloslaskelman tietoja. Toimintokohtainen tuloslaskelma eroaa kululajikohtaisesta tuloslaskelmasta kulujen jakamisella eri toiminnoille kuten hallinnolle sekä myynnille ja markkinoille. (Tomperi 2004, 143; Leppiniemi & Kykkänen 2007, 37.)

Tuloslaskelmassa esitetään ensin varsinaisen toiminnan tulos eli liikevoitto, jonka positiivisuus kertoo liiketoiminnan onnistumisesta. Varsinaisen toiminnan lisäksi tuloslaskelmassa esitetään rahoituksen tuotot ja kulut sekä satunnaiset erät. Tuloslaskelman lopussa ovat verot ja tilinpäätössiirrot. Tilinpäätössiirroilla voidaan muuttaa tilikauden tulosta ja verotettavan tulon määrää poistoerolla ja vapaaehtoisilla varauksilla. (Tomperi 2004, 143 - 145.)

Kirjanpitoasetuksen 1:1 §:n mukainen kululajikohtainen tuloslaskelma on seuraava:

LIKEVAIHTO

Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos

Valmistus omaan käyttöön

Liiketoiminnan muut tuotot

Materiaalit ja palvelut

    Aineet, tarvikkeet ja tavarat

        Ostot tilikauden aikana

        Varastojen muutos

        Ulkopuoliset palvelut

Henkilöstökulut

    Palkat ja palkkiot

    Henkilösivukulut

    Eläkekulut

    Muut henkilösivukulut

Poistot ja arvonalentumiset

    Suunnitelman mukaiset poistot

    Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä

    Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

Liiketoiminnan muut kulut

LIKEVOITTO (-TAPPIO)

Rahoitustuotot ja -kulut

    Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

    Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä

    Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista

        Saman konsernin yrityksiltä

        Muilta

    Muut korko- ja rahoitustuotot

        Saman konsernin yrityksiltä

        Muilta

    Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista

    Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista

    Korkokulut ja muut rahoituskulut

        Saman konsernin yrityksille

        Muille

VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ

Satunnaiset erät

    Satunnaiset tuotot

    Satunnaiset kulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

Tilinpäätössirrot

    Poistoeron muutos

    Vapaaehtoisten varausten muutos

Tuloverot

Muut välittömät verot

TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

IFRS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä tuloslaskelma laaditaan laajana tuloslaskelmana. Tuloslaskelmaa ei laadita tietyn kaavan mukaisesti, vaan tuloslaskelman pitää sisältää tietyt vähimmäisvaatimukset. IFRS:n mukaisen tuloslaskelman vähimmäisvaatimukset esitetään IAS 1 -standardissa. Laajan tuloslaskelman vähimmäisvaatimukset ovat

- liikevaihto
- rahoituskulut
- osuus voitosta tai tappiosta osakkuus- tai yhteisyrityksissä, joihin sovelletaan pääomaosuusmenetelmää
- välittömät verot
- seuraavien erien yhteismäärä yhtenä eränä:
  - lopetettujen toimintojen voitto tai tappio verojen jälkeen
  - verojen jälkeiset voitot tai tappiot, jotka on kirjattu lopetetun toiminnon muodostavien omaisuuserien tai luovutettavien erien ryhmän arvostamisesta myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon tai niiden luovuttamiseen ja
- voitto tai tappio.

Tuloslaskelma sisältää vähimmäisvaatimusten lisäksi välisummia ja muita eriä, jotta tuloslaskelma antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön toiminnan tuloksesta. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 28.)

IAS 1 -standardin mukainen laaja tuloslaskelma voidaan esittää seuraavasti:

Jatkuvat toiminnot

Liikevaihto
 Liiketoiminnan muut tuotot
 Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos
 Valmistus omaan käyttöön
 Aineiden ja tarvikkeiden käyttö
 Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut
 Poistot
 Arvonalentumiset
 Liikearvon alentuminen
 Liiketoiminnan muut kulut
 Liikevoitto
 Rahoitustuotot
 Rahoituskulut
 Osuus osakkuusyritysten tuloksesta
 Voitto ennen veroja
 Tuloverot
 Tilikauden voitto jatkuvista toiminnoista

Lopetetut toiminnot

Tilikauden voitto lopetetuista toiminnoista

Tilikauden voitto

Muut laajan tuloksen erät:

Rahavirran suojaukset
 Myytävissä olevat rahoitusvarat
 Nettosijoituksen suojaus
 Muuntoerot
 Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot
 Tilikauden muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen

Tilikauden laaja tulos yhteensä

Tilikauden voiton jakautuminen

Emoyrityksen omistajille
 Vähemmistölle

Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen

Emoyrityksen omistajille
 Vähemmistölle

Emoyrityksen omistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos:

laimentamaton osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot
 laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot
 laimentamaton osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot
 laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot
 osakekohtainen tulos yhteensä (KHT-yhdistys 2009, 23)

FAS:n mukainen ja IFRS:n mukainen tuloslaskelma eroaa toisistaan laajan tuloksen erien osalta. Muut laajan tuloksen erät sisältävät tuotto- ja kuluerät, joita ei muiden standardien mukaan hyväksytä kirjattavaksi tulosvaikutteisesti. Laajan tuloksen erät kirjataan suoraan oman pääoman muutoksena, jota FAS:n mukainen käytäntö ei tunne. IFRS:n mukainen tuloslaskelma voidaan esittää myös kahtena laskelmana eli tuloslaskelmana ja muut laajan tuloksen erät -laskelmana. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 31.)

Muut laajan tuloksen erät liittyvät rahoitusinstrumentteihin. Rahoitusinstrumentti on sopimus, joka on yhdelle yhtiölle rahoitusvaroihin kuuluva erä ja toiselle osapuolelle rahoitusvelkaa tai oman pääoman ehtoinen instrumentti. Rahoitusinstrumentit voivat olla optioita, koron ja valuutanvaihtosopimuksia sekä saamia ja velkoja. (KPMG 2006, 328.)

FAS:n mukaisessa tuloslaskelmassa esitetään aina liikevoitto, joka kertoo varsinaisen toiminnan tuloksen. IFRS:n mukaisessa tuloslaskelmassa se ei ole pakollinen. Liikevoiton esittäminen edellyttää, että se vastaa varsinaisen toiminnan tulosta. (KHT-yhdistys 2009, 23.)

FAS:n mukaisessa tuloslaskelmassa erät esitetään erikseen kuten henkilöstökulujen erät, kun taas IFRS:n mukaisessa tuloslaskelmassa eriä yhdistellään. Yhdistetyistä eristä esitetään liitetieto kummassakin tilinpäätöskäytännössä, mutta IFRS:n mukaisessa käytännössä melkein kaikista tuloslaskelman eristä on liitetieto. Työsuhde-etuudet voidaan eritellä esimerkiksi palkkoihin, eläkekuluihin, osakkeina toteutuneisiin ja maksettuihin optioihin, käteisvaroina maksettuihin optioihin sekä muihin henkilösivukuluihin. (KHT-yhdistys 2009, 23, 131.)

FAS:n mukaiseen tuloslaskelmaan ei liitetä tunnuslukuja vaan ne esitetään toimintakertomuksessa. IFRS:n mukainen tuloslaskelma sisältää kuitenkin laimentamattoman ja laimennusvaikutuksilla oikaistun osakekohtaisen tuloksen sekä jatkuvasta toiminnasta että mahdollisesta lopetetusta toiminnasta. IFRS:n mukainen tilinpäätöskäytäntö ei vaadi esitettäväksi muita tunnuslukuja. FAS:n mukainen toimintakertomus sisältää kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen liittyviä tunnuslukuja. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 142 - 147.)

IFRS:n mukaisessa tuloslaskelmassa esitetty laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla. Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos lasketaan samoin kuin laimentamaton osakekohtainen tulos, mutta ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettua keskiarvoa oikaistaan laimennusvaikutuksella. Laimentava vaikutus voi olla osakeoptio, jonka laimennusvaikutus syntyy, kun osakeoptioiden merkintähinta on alempi kuin osakkeen käypä arvo. Laimentava vaikutus on se määrä osakkeita, jotka lasketaan liikkeelle ilman vastiketta. Laimennettu osakekohtainen tulos ottaa huomioon tilikauden jälkeiset osakkeiden lukumäärän muutokset kuten työsuhdeoptiot. (KHT-yhdistys 2009, 143.)

FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä tulos per osake -tunnusluku vastaa IFRS-tuloslaskelmassa esitettyjä laimentamatonta ja laimennusvaikutuksilla laskettua osakekohtaista tulosta. FAS:n mukaisesta tunnusluvusta käytetään lyhennettä EPS ja se lasketaan jakamalla tilikauden tulos osakkeiden keskimääräisellä lukumäärällä. Tunnusluvun avulla voidaan seurata yhtiön tuloskehitystä. (Kallunki, Lantto & Sahlström 2008, 170.)

FAS:n mukaisessa toimintakertomuksessa pitää esittää yhtiön taloudellista kehitystä koskevat tunnusluvut. Tunnuslukuja ei esitetä tilinpäätösasiakirjojen jälkeen kuten IFRS:n mukaisessa tuloslaskelmassa. Taloudellista kehitystä kuvaavia tunnuslukuja ovat muun muassa liikevaihto, sijoitetun pääoman tuotto prosentti, oman pääoman tuotto prosentti, omavaraisuusaste ja velkaantumisaste. Pörssi-yhtiön on esitettävä myös useita osakekohtaisia tunnuslukuja, joita ovat muun muassa osakekohtainen tulos, osakekohtainen osinko ja osakkeen kurssikehitys. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 393 - 394, 403 - 404.)

2.2 Tase

Tase kertoo yhtiön taloudellisen aseman tilikauden päättyessä. Taseen vastaavaa kertoo yhtiön rahan käytön ja taseen vastattavaa kertoo puolestaan yhtiön rahan lähteet. Taseesta käy ilmi muun muassa yhtiön omistamat hyödykkeet, vaihto-omaisuus sekä oma ja vieras pääoma. (Tomperi 2004, 151.)

FAS:n mukainen tase laaditaan kirjanpitoasetuksessa esitetyn kaavan mukaisesti. Taseen merkitys tilinpäätösinformaatiossa on toissijainen tuloslaskelmaan nähden. Taseen vastaavaa jaetaan pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin, kun taas taseen vastattavaa jaetaan omaan ja vieraaseen pääomaan. Pysyvät vastaavat tuottavat tuloa yhtiölle useamman tilikauden ajan ja vaihtuvat vastaavat tuottavat tuloa yhtiölle enintään 12 kuukauden ajan. Oma pääoma koostuu osakepääomasta, rahastoista ja voittovaroista. Vieras pääoma jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin velkoihin. (Tomperi 2004, 154, 157 - 158.)

IFRS:n mukainen tase laaditaan IAS 1 -standardissa esitettyjen vähimmäisvaatimusten perusteella. Taseen merkitys tilinpäätösinformaatiossa on suuri, mikä käy ilmi esimerkiksi suoraan omaan pääomaan kirjattavista kulu- ja tuottokirjauksista. Yhtiön varat jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin varoihin. Oma pääoma jaetaan osakepääomaan ja rahastoihin, kun taas velat jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin velkoihin. (KHT-yhdistys 2009, 27, 29.)

IFRS:n mukaisessa taseessa korostuu varojen ja velkojen esittäminen lyhytaikaisina ja pitkäaikaisina erinä. Varat ja velat voidaan esittää vaihtoehtoisesti likvidiyden perusteella, jos tällainen informaatio on luotettavampaa ja merkityksellistä oikean ja riittävän kuvan antamisessa. Esittämistavasta riippumatta varat ja velat esitetään siten, että 12 kuukauden aikana realisoituneet erät ja yli 12 kuukauden aikana realisoituneet erät esitetään erikseen. (KHT-yhdistys 2009, 26.)

Kirjanpitoasetuksen 1 luvun 6 §:n mukaan taseen vastaavaa on seuraava:

Vastaavaa

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

- Kehittämismenot
- Aineettomat oikeudet
- Liikearvo
- Muut pitkävaikutteiset menot
- Ennakkomaksut

Aineelliset hyödykkeet

- Maa- ja vesialueet
- Rakennukset ja rakennelmat
- Koneet ja kalusto
- Muut aineelliset hyödykkeet
- Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Sijoitukset

- Osuudet saman konsernin yrityksissä
- Saamiset saman konsernin yrityksiltä
- Osuudet omistusyhteisy yrityksissä
- Saamiset omistusyhteisy yrityksiltä
- Muut osakkeet ja osuudet
- Muut saamiset

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus

- Aineet ja tarvikkeet
- Keskeneräiset tuotteet
- Valmiit tuotteet / tavarat
- Muu vaihto-omaisuus
- Ennakkomaksut

Saamiset

Pitkäaikaiset

- Myyntisaamiset
- Saamiset saman konsernin yrityksiltä
- Saamiset omistusyhteisy yrityksiltä
- Lainasaamiset
- Muut saamiset
- Maksamattomat osakkeet/osuudet
- Siirtosaamiset

Lyhytaikaiset

- Myyntisaamiset
- Saamiset saman konsernin yrityksiltä
- Saamiset omistusyhteisy yrityksiltä
- Lainasaamiset
- Muut saamiset
- Maksamattomat osakkeet/osuudet
- Siirtosaamiset

Rahoitusarvopaperit

- Osuudet saman konsernin yrityksissä
- Muut osakkeet ja osuudet
- Muut arvopaperit

Rahat ja pankkisaamiset

Vastaavaa yhteensä

Kirjanpitoasetuksen 1 luvun 6 §:n taseen vastattavaa on seuraava:

Vastattavaa

OMA PÄÄOMA

Osakepääoma

Ylikurssirahasto

Arvonkorotusrahasto

Käyvän arvon rahasto

Muut rahastot

Vararahasto

Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot

Muut rahastot

Edellisten tilikausien voitto (tappio)

Tilikauden voitto (tappio)

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

Poistoero

Vapaaehtoiset varaukset

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset

Verovaraukset

Muut pakolliset varaukset

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen

Joukkovelkakirjalainat

Vaihtovelkakirjalainat

Lainat rahoituslaitoksilta

Eläkelainat

Saadut ennakot

Ostovelat

Rahoitusvekselit

Velat saman konsernin yrityksille

Velat omistusyhteisyrietyksille

Muut velat

Siirtovelat

Lyhytaikainen

Joukkovelkakirjalainat

Vaihtovelkakirjalainat

Lainat rahoituslaitoksilta

Eläkelainat

Saadut ennakot

Ostovelat

Rahoitusvekselit

Velat saman konsernin yrityksille

Velat omistusyhteisyrietyksille

Muut velat

Siirtovelat

Vastattavaa yhteensä

IFRS:n mukainen tase laaditaan vähimmäisvaatimusten perusteella. Vähimmäisvaatimukset esitetään IAS 1 -standardissa. Vähimmäisvaatimuksia ovat

- aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet
- sijoituskiinteistöt
- aineettomat hyödykkeet
- rahoitusvarat (pois lukien alempana esitetyt sijoitukset, myyntisaamiset ja muut saamiset sekä rahavarat)
- sijoitukset, joiden kirjanpitoarvo on määritelty pääomaosuusmenetelmää käyttäen
- biologiset hyödykkeet
- vaihto-omaisuus
- myyntisaamiset ja muut saamiset
- rahavarat
- ostovelat ja muut velat
- varaukset
- rahoitusvelat (pois lukien edellä mainitut ostovelat ja muut velat sekä varaukset)
- verotettavaan tuloon perustuvat verovelat ja -saamiset kuten IAS 12 Tuloverot -standardi määrittelee
- laskennalliset verovelat ja -saamiset IAS 12 -standardin mukaisesti
- omassa pääomassa esitettävä vähemmistöosuus ja
- emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma.

Vähimmäisvaatimusten lisäksi taseessa esitetään muita otsikoita, välisummia ja muita eritä, jotta tase antaa yhtiön taloudellisesta asemasta oikean ja riittävän kuvan. Taseen vähimmäisvaatimuksien määrään vaikuttaa taseen korostaminen tilinpäätösinformaatiossa. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 25.)

Vähimmäisvaatimusten mukainen IFRS-tase voidaan esittää seuraavasti:

VARAT

Pitkäaikaiset varat

- Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet
- Liikearvo
- Muut aineettomat hyödykkeet
- Sijoituskiinteistöt
- Osuudet osakkuusyrityksissä
- Muut rahoitusvarat
- Saamiset
- Laskennalliset verosaamiset

Lyhytaikaiset varat

- Vaihto-omaisuus
- Myyntisaamiset ja muut saamiset
- Ennakkomaksut
- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
- Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset
- Rahavarat
- Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät

Varat yhteensä

OMA PÄÄOMA JA VELAT

Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma

- Osakepääoma
- Ylikurssirahasto
- Omat osakkeet
- Muuntoerot
- Muut rahastot
- Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Kertyneet voittovarot

Vähemmistön osuus

Oma pääoma yhteensä

Pitkäaikaiset velat

- Laskennalliset verovelat
- Eläkevelvoitteet
- Varaukset
- Rahoitusvelat
- Muut velat

Lyhytaikaiset velat

- Ostovelat ja muut velat
- Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat
- Varaukset
- Lyhytaikaiset rahoitusvelat
- Myytävänä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin liittyvät velat

Velat yhteensä

Oma pääoma ja velat yhteensä

(KHT-yhdistys 2009, 27, 29)

Tilinpäätöskäytäntöjen taseiden sisältö eroaa esimerkiksi sijoituskiinteistön esittämisen osalta. FAS:n mukaisessa taseessa ei esitetä sijoituskiinteistöjä erikseen, kun taas IFRS:n mukaisessa taseessa esitetään sijoituskiinteistöt omana eränä. Sijoituskiinteistöllä tarkoitetaan kiinteistöä, joita yhtiö pitää hallussaan saadakseen vuokratuottoa. Sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon joka tilikausi. Sijoituskiinteistön arvonmuutokset kirjataan tulosvaikutteisesti liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin. (KHT-yhdistys 2009, 55.)

Kummassakin tilinpäätöskäytännössä taseesta ilmenee aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, mutta niiden arvostaminen eroaa toisistaan. FAS:n mukaisessa käytännössä aineettomia ja aineellisia hyödykkeitä ei arvioida jokaisena tilinpäätöspäivänä arvonmuutosten varalta. FAS:n käytännön mukaan arvonmuutoksia ei kirjata, mikäli ne eivät ole pysyviä ja olennaisia. IFRS:n käytännön mukaan puolestaan aineettomat ja aineelliset hyödykkeet arvioidaan mahdollisten arvonmuutosten vuoksi tilinpäätöspäivänä. Jos hyödykkeillä on viitteitä arvonmuutoksesta, omaisuusarvot arvostetaan uudelleen. Arvonmuutuskirjauksen voi tehdä, vaikkei arvonmuutos ole pysyvä (KHT-yhdistys 2009, 65; Leppiniemi 2000, 161.)

IFRS:n mukaisessa käytännössä osa aineettomista hyödykkeistä arvostetaan uudelleen joka tilikausi riippumatta siitä, onko viitteitä arvonmuutoksesta. Liikearvo ja muut taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet arvostetaan uudelleen joka tilikausi, vaikka viitteitä arvonmuutoksesta ei ole. Aineettomien hyödykkeiden omaisuusarvo on joko käypäarvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla tai käyttöarvo riippuen siitä, kumpi arvo on suurempi. Käyttöarvolla tarkoitetaan omaisuuserästä saatavia nettorahavirtoja, jotka on diskontattu nykyarvoon. Arvonalentuminen kirjataan, jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin uudelleen arvostettu omaisuusarvo. Arvonalentuminen kirjataan tulosvaikutteisesti. (KHT-yhdistys 2009, 65.)

Hyödykkeiden erilaisesta arvostamisesta seuraa tilinpäätösinformaatiossa selkeä ero tilinpäätöskäytäntöjen välillä. FAS:n mukainen tase esittää hyödykkeet hankintamenoina, joista on vähennetty poistot. IFRS:n mukainen tase esittää puolestaan hyödykkeet aina käypinä arvoina. FAS:n mukainen käytäntö hyväksyy ainoastaan maa- ja vesialueiden sekä arvopapereiden uudelleen arvostamisen. Erilaisen arvostamisperiaatteen vuoksi FAS:n mukainen tase ei anna tietoa yhtiön kokonaisarvosta, kun taas IFRS:n mukainen tase kertoo yhtiön omaisuusarvon todellisena. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 56.)

Arvostusperiaatteiden lisäksi tilinpäätöskäytännöt eroavat jaksotusperiaatteiden osalta. Aineettomaksi hyödykkeeksi kirjatun liikearvon jaksotusperiaate eroaa tilinpäätöskäytännöissä. FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä liikearvo poistetaan viidessä vuodessa suunnitelman mukaan. Jos liikearvon vaikutusaika on pidempi, poistot on tehtävä joka tapauksessa 20 vuoden kuluessa. IFRS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä liikearvo luetaan taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomaksi aineettomaksi hyödykkeeksi, joten siitä ei tehdä ollenkaan poistoja. (KHT-yhdistys 2009, 57; Leppiniemi 2000, 251.)

FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä taseen oman pääoman lisätietoja esitetään liitetiedoissa. Liitetiedoissa käy ilmi oman pääoman erien tilikauden aikaiset muutokset. IFRS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä omaa pääomaa käsitellään puolestaan erä erältä oman pääoman muutoslaskelmassa ja mahdollisesti vielä liitetiedoissa. Oman pääoman muutokset ovat IFRS:n mukaisessa tilinpäätöksessä erityisen tärkeitä, koska voittoja ja tappioita voidaan kirjata suoraan oman pääoman muutoksena. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 31.)

Vieraan pääoman osalta tilinpäätöskäytännöt eroavat esimerkiksi pääomalainan esittämisen osalta. FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä pääomalaina kirjataan nykyään vieraan pääoman eräksi. IFRS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä pääomalaina kirjataan puolestaan osaksi vierasta ja omaa pääomaa. IAS 32 -standardin mukaan pääomalainan velkaosa esitetään pitkäaikaisessa vieraassa pääomassa ja oman pääoman osuus esitetään omassa pääomassa. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 70.)

Osakeyhtiöt hankkivat pääomalainan pakkoselvitystilan välttämiseksi tai vakavaraisuuden vahvistamiseksi. Pääomalainalla tarkoitetaan lainaa, jonka pääoma ja korko voidaan maksaa yhtiön purkautuessa kaikkien muiden velkojen jälkeen. Pääomalainan pääoma ja korot voidaan maksaa takaisin vain yhtiön voittovaroista. Pääomalaina käsitellään velkana. (Tomperi 2004, 117.)

2.3 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma kertoo yrityksen rahavarojen lähteet ja käytön. FAS:n ja IFRS:n mukainen rahoituslaskelma sisältää liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtalaskelman. Liiketoiminnan rahavirtalaskelma kertoo, kuinka paljon yritys on pystynyt tuottamaan rahaa liiketoiminnan säilyttämiseen, omistajille maksettavaan tuottoon, uusiin investointeihin ja lainojen takaisinmaksuun. Investoinnin rahavirtalaskelma kertoo, kuinka paljon yrityksen tuottamaa rahaa sijoitetaan investointeihin. Rahoituksen rahavirtalaskelma kertoo, miten yrityksen oma ja vieras pääoma ovat muuttuneet tilikauden aikana. (Kirjanpitolaki 3:1; Kirjanpitoasetus 2:1.)

FAS:n ja IFRS:n mukaiset rahoituslaskelmat voidaan esittää joko epäsuorana tai suorana laskelmana. Epäsuorassa laskelmassa erät esitetään nettomääräisinä, kun taas suorassa laskelmassa erät esitetään bruttomääräisinä. Rahoituslaskelma laaditaan yleensä suorana laskelmana. IFRS:n mukaisessa rahoituslaskelmassa esitetään kuitenkin kaksi erää aina nettomääräisenä. Nämä erät liittyvät investointien sekä rahoituksen saatuihin ja suoritettuihin maksuihin. Erät ovat asiakkaiden puolesta saadut ja suoritettut maksut, jotka kuvaavat lähinnä asiakkaan toimintaa sekä saadut ja suoritettut maksut, jotka ovat määrältään suuria ja nopeasti kiertäviä. (KHT-yhdistys 2009, 30.)

Rahoituslaskelma laaditaan muista tilinpäätösasiakirjoista poiketen maksuperusteisesti. Suoriteperusteinen tuloslaskelma ja tase eivät kerro yhtiön rahavirroista. Rahoituslaskelmaa laadittaessa yhtiön tuloslaskelma muutetaan maksuperusteiseksi. Rahoituslaskelman maksuperusteisuuden vuoksi yhtiöitä voidaan vertailla hyvin rahoituslaskelman perusteella, koska rahoituslaskelma ei huomioi arvostus- ja jaksotusmenetelmiä. (Tomperi 2005, 211.)

FAS:n ja IFRS:n mukainen rahoituslaskelma laaditaan IAS 7 -standardin perusteella. Kirjanpitolautakunnan antama yleisohje rahoituslaskelmasta perustuu IAS 7 -standardiin, mutta se ei kuitenkaan täytä kaikkia standardin vaatimuksia. Tilinpäätöskäytäntöjen rahoituslaskelmat eivät eroa juuri toisistaan, joten tässä yhteydessä rahoituslaskelmasta esitetään vain kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukainen rahoituslaskelma. (Tomperi 2005, 229.)

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukainen rahoituslaskelma laaditaan seuraavasti:

Liiketoiminnan rahavirta:

- Myynnistä saadut maksut
- Liiketoiminnan muista tuotoista saadut maksut
- Maksut liiketoiminnan kuluista
- Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja
- Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista
- Saadut korot liiketoiminnasta
- Saadut osingot liiketoiminnasta
- Maksetut välittömät verot
- Rahavirta ennen satunnaisia eriä
- Liiketoiminnan satunnaisista eristä johtuva rahavirta (netto)

Liiketoiminnan rahavirta (A)

Investointien rahavirta:

- Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin
- Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot
- Myönnetyt lainat
- Investoinnit muihin sijoituksiin
- Lainasaamisten takaisinmaksut
- Luovutustulot muista sijoituksista
- Saadut korot investoinneista
- Saadut osingot investoinneista

Investointien rahavirta (B)

Rahoituksen rahavirta:

- Maksullinen osakeanti
- Omien osakkeiden hankkiminen
- Omien osakkeiden myynti
- Lyhytaikaisten lainojen nostot
- Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut
- Pitkäaikaisten lainojen nostot
- Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut
- Maksetut osingot ja muu voitonjako

Rahoituksen rahavirta (C)

Rahavarojen muutos (A+B+C)

Rahavarat tilikauden alussa
Rahavarat tilikauden lopussa
(Tomperi 2005, 213 - 214)

IAS 1 -standardi vaatii IFRS:n mukaiseen rahoituslaskelmaan muutaman lisäerän ja siksi IFRS:n mukainen rahoituslaskelma on yksityiskohtaisempi kuin mitä kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukainen rahoituslaskelma. IFRS:n mukaisessa rahoituslaskelmassa on kirjanpitolautakunnan yleisohjeen lisäksi esitettävä omana eränään esimerkiksi saadut ja maksetut korot, osingot, tuloverot, tytäryrityksen määräysvallan saamisesta tai menetyksestä johtuvat rahavirrat sekä sellaiset investointi- ja rahoitustapahtumat, jotka eivät edellytä rahavirtoja. (KHT-yhdistys 2009, 30.)

2.4 Oman pääoman muutoslaskelma

Yhtiön oma pääoma kertoo vakavaraisuudesta. Oma pääoma koostuu taseessa osakepääomasta, rahastoista ja voittovaroista. Oma pääoma jaetaan sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Osakepääoma ja kirjanpitolain mukaiset arvonkorotus-, käyvän arvon- ja uudelleenarvostusrahasto ovat sidottua omaa pääomaa. Muut rahastot ja tilikauden voitto ovat puolestaan vapaata omaa pääomaa. Vararahasto ja ylikurssirahasto ovat sidottua omaa pääomaa ja näitä rahastoja ei tunneta enää nykyisessä osakeyhtiölaissa. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 120; Osakeyhtiölaki 8:1 §.)

Osakepääoma koostuu sijoitetusta omasta pääomasta, tulorahoituksesta ja muiden oman pääoman eristä. Yhtiön osakepääomalle on asetettu vähimmäisvaatimus, joka on julkisilla osakeyhtiöillä 80 000 euroa. Osakepääomaa voidaan korottaa rahastokorotuksella, jolloin yhtiön vapaata omaa pääomaa siirretään osakepääomaan. Osakepääomaa voidaan korottaa muun muassa vararahaston ja ylikurssirahaston määrällä. Osakepääoma voidaan menettää tappiollisen toiminnan vuoksi. (Osakeyhtiölaki 1:3 §; Leppiniemi & Kykkänen 2007, 120, 121.)

Oman pääoman rahastot voivat olla kirjanpitolain mukaiset arvonkorotus-, käyvän arvon- ja uudelleenarvostusrahasto. Tämän lisäksi yhtiö voi perustaa muita rahastoja ja antaa niille sen toimintaa kuvaava nimi kuten henkilökunnan virkistysrahasto. Muut rahastot sisältävät yhtiön jakamattomia voittovaroja. Taseen muut rahastot -ryhmän yksi erä on osakeyhtiölain mukaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto, johon voidaan merkitä osa osakkeiden merkintähinnasta. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon kirjataan osakkeiden arvo, jota ei kirjata perustamissopimuksen tai osakeantipäätöksen mukaan osakepääomaan.

Rahastoon voidaan kirjata myös muita oman pääoman sijoituksia, joita ei kirjata muihin ole-massa oleviin rahastoihin. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 121; Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 83.)

Rahastojen nimet kuvaavat hyvin rahaston toimintaa. Arvonkorotusrahasto sisältää esimer-kiksi maa- ja vesialueen arvonkorotukset. Ylikurssirahastoon on kirjattu uusien myytävien osakkeiden nimellisarvon ylittävä osa, kun taas vararahasto on karttunut jakamattomasta voi-tosta, jota ei ole jaettu osinkona yhtiön omistajille. Käyvän arvon rahastoon kirjataan puoles-taan rahoitusvälineiden arvonmuutokset. (Osakeyhtiölaki 11:1 §; Tomperi 2004, 116 - 117.)

FAS:n mukaisessa käytännössä oman pääoman tiedot esitetään liitetiedoissa, kun taas IFRS:n mukaisessa käytännössä laaditaan oman pääoman muutoslaskelma. Oman pääoman muutos-laskelmassa esitetään kaikki voitot ja tappiot riippumatta, ovatko ne esitetty tuloslaskelmassa tai kirjattu suoraan oman pääoman muutokseksi. Oman pääoman muutoslaskelmassa on esi-tettävä osakepääomasta ja rahastoista täsmäytyslaskelma, josta käy ilmi niiden määrät tilikau-den alussa ja lopussa. Näiden lisäksi laskelmassa tai liitetiedoissa on esitettävä tiedot omistaji-en ja yhtiön välisistä pääomansiirroista, voitonjaoista sekä voittovaroista tilikauden alussa ja lopussa. (Tomperi 2005, 228.)

Tilinpäätöskäytännöt antavat samanlaista informaatiota oman pääoman muutoksista, mutta nämä tiedot esitetään tilinpäätöskäytännöissä tilinpäätöksen eri kohdissa. FAS:n mukainen tilinpäätöskäytäntö ei tunne oman pääoman muutoslaskelmaa, kun taas IFRS-tilinpäätöksessä esitetään oman pääoman muutoslaskelma. FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäy-tännössä oman pääoman muutokset esitetään liitetiedoissa. IFRS:n mukaisessa käytännössä liitetiedoissa esitetään yhtiön ja omistajien väliset liiketoimet, jotka vaikuttavat omaan pää-omaan. (Tomperi 2005, 228.)

Oman pääoman muutoslaskelma voidaan laatia seuraavasti:

	Osa- ke- pää- oma	Yli- kurs- si- rahas- to	Omat osak- keet	Kerty- neet voitto- varat	Yht.	Vä- hem- mis- tön osuus	Oma pää- oma yht.
Oma pääoma							
1.1.2008							
Laatimisperiaatteen muutos							
<hr/>							
Oikaistu oma pää- oma 1.1.2008							
Osingonjako							
Osakeanti							
Omien osakkeiden hankinta							
Osakkeina toteutet- tavat ja maksettavat optiot							
Toteutetut osakeop- tiot							
Tilikauden laaja tulos yhteensä							
<hr/>							
Oma pääoma							
31.12.2008							
Osingonjako							
Osakeanti							
Omien osakkeiden hankinta							
Osakkeina toteutet- tavat ja maksettavat optiot							
Toteutetut osakeop- tiot							
Tilikauden laaja tulos yhteensä							
<hr/>							
Oma pääoma							
31.12.2009							

(KHT-yhdistys, 2009, 35.)

2.5 Liitetiedot

Liitetiedot ovat lähtökohtaisesti tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman lisätietoja. Tilinpäätösasiakirjoista tarvitaan lisätietoja, koska tuloslaskelman ja taseen eriä voidaan esimerkiksi yhdistellä. Yrityksen on ilmoitettava liitetiedoissa erittely yhdistetyistä eristä. Erien yhdistäminen on mahdollista, jos erien erikseen ilmoittamisella ei ole olennaista merkitystä oikean ja riittävän kuvan antamisessa. Liitetietoihin ei tarvitse liittää vertailutietoja kuten muissa tilinpäätösasiakirjoissa. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 166.)

FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä kirjanpitoasetus määrittää liitetietovaatimukset. Asetuksen liitetietovaatimukset koskevat yleisesti tilinpäätöksen laatimista, tuloslaskelmaa ja tasetta. Asetuksessa määritetään liitetietovaatimukset erikseen tuloveroille sekä vakuuksille ja vastuusitoumuksille. Liitetietoihin vaaditaan merkittäväksi tietoja tilintarkastajan palkkioista, lähipiirin liiketoimista sekä henkilöstön ja toimielinten jäsenistä. FAS:n mukaisessa käytännössä liitetiedoissa esitetään yhtiön omistukset muissa yrityksissä ja konsernilta vaaditaan tiettyjä liitetietoja. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 167.)

IFRS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä liitetiedot laaditaan IAS 1 -standardissa määritettyjen vähimmäisvaatimusten perusteella. Liitetietojen vähimmäisvaatimuksia ovat tilinpäätöksen laatimisperusteet ja IFRS-standardien vaatima informaatio, joka ei käy ilmi muualta tilinpäätöksestä. Voimassa olevat IAS- ja IFRS-standardit määrittävät liitetietojen sisällön. Vähimmäisvaatimuksista huolimatta IFRS:n liitetietoinformaatio on laajempaa ja yksityiskohtaisempaa kuin FAS:n mukainen liitetietoinformaatio. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 41.)

FAS:n mukaisessa käytännössä tilinpäätöksen laadintaa koskevat liitetiedot ovat yleisiä tilinpäätökseen liittyviä seikkoja, jotka vaikuttavat yrityksen tilinpäätöksen riittävän ja oikean kuvan antamiseen. Oikean kuvan antamiseksi liitetietona ilmoitetaan tilinpäätöksessä noudatetut arvostukseen ja jaksotukseen liittyvät periaatteet ja menetelmät. Muita olennaisia tietoja ovat taseen ja tuloslaskelman yhdistettyjen erien erittelyt ja selvitys tilinpäätöksen vertailulukujen puutteellisuudesta. (Kirjanpitoasetus 2:2.)

IFRS:n mukainen tilinpäätöskäytännön liitetiedot sisältävät ilmoituksen IAS- ja IFRS-standardien noudattamisesta, tilinpäätöksessä sovellettavista arvostus- ja jaksotuseriaateista, tilinpäätöseriä koskevista standardeista ja muista tiedoista kuten yhtiön velvoitteista. Tilinpäätöksessä noudatetaan esimerkiksi toimintasegmentti -standardia, joka kertoo tilinpäätöksen käyttäjälle yrityskokonaisuuden riskeistä ja kannattavuuteen vaikuttavista seikoista. (Tomperi 2005, 229 - 230)

IFRS:n mukaiset tilinpäätöksen laatimisperiaatteet esitetään IAS 1 -standardissa. IFRS:n mukaiset laatimisperiaatteet sisältävät tiedon, että tilinpäätös on laadittu noudattamalla kaikkia voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja. Mikäli yhtiö ottaa käyttöön uuden standardin on siitä kerrottava esimerkiksi standardin otsikko ja tilinpäätöksen laatimisperiaatteen muutoksen luonne. Laatimisperiaatteet sisältävät tilinpäätöksen laadinnassa käytetyt arvostus- ja jaksotuseriaatteet sekä muut laatimisperiaatteet, joilla on merkitystä tilinpäätöksen ymmärtämisen kannalta. (KHT-yhdistys 2009, 38, 40, 42.)

FAS:n mukaisen tilinpäätöskäytännön tuloslaskelmasta vaaditut liitetiedot liittyvät liikevaihtoon, satunnaisiin eriin ja poistoihin. Liitetiedoissa liikevaihto esitetään toimialoittain ja markkina-alueittain. Satunnaisista tuotoista ja kuluista kerrotaan niiden perusteet ja muutokset. Pysyvien vastaavien poistoista esitetään niiden poistoajat ja muutokset. IFRS:n mukaisen tilinpäätöskäytännössä ei esitetä varsinaisesti tuloslaskelman liitetietoja, mutta tulokseen liittyviä liitetietoja ovat esimerkiksi tuotot ja tuloverot. IFRS:n käytännön mukaan poistoajat ilmoitetaan laatimisperiaatteet -kohdassa. FAS:n mukaisessa käytännössä tuloveroja käsitellään erikseen liitetiedoissa. (Kirjanpitoasetus 2:3; Tomperi 2005, 239, 240.)

FAS:n mukaisen tilinpäätöskäytännön taseen pysyvien vastaavien liitetiedot liittyvät arvonkorotuksiin ja hankintamenoihin. Pysyvien vastaavien arvonkorotukset ja hankintamenot esitetään liitetiedoissa tase-eräkohtaisesti. Pysyvistä vastaavista merkitään laskelmaan hankintameno, mahdolliset arvonne muutokset sekä suunnitelman mukaiset poistot. Pysyvistä vastaavista tehdyt ali- ja ylipoistot merkitään myös pysyvien vastaavien laskelmaan. IFRS:n mukaisessa käytännössä pitkäaikaisten varojen eristä esitetään omat liitetiedot kuten liikearvosta, aineellisista hyödykkeistä ja aineettomista hyödykkeistä. Käytäntöjen liitetiedoista ilmenee pääosin sama informaatio, mutta esimerkiksi liikearvosta IFRS:n mukaisessa liitetiedoissa vaaditaan enemmän tietoja kuin FAS:n mukaisessa käytännössä. (Tomperi 2004, 170; KHT-yhdistys 2009, 147, 155.)

FAS:n mukaisen tilinpäätöskäytännön taseen vaihtuvien vastaavien liitetiedot liittyvät vaihto-omaisuuteen ja siirtosaamisiin. Vaihto-omaisuuden liitetieto sisältää vaihto-omaisuuden erittelyn esimerkiksi seuraaviin eriin: Aineet ja tarvikkeet, Keskenkäydyt tuotteet, Valmiit tuotteet ja Ennakkomaksut. Siirtosaamisten liitetiedot sisältävät puolestaan olennaiset siirtosaamisten erät. IFRS:n mukaisessa käytännössä puolestaan lyhytaikaisten varojen liitetiedot sisältävät esimerkiksi vaihto-omaisuuden ja rahavarojen lisätiedot. (Tomperi 2004, 170; KHT-yhdistys 2009, 180, 186.)

FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä liitetiedot sisältävät oman pääoman erittelyn tase-eräkohtaisesti. Laskemasta käy ilmi oman pääoman erien mahdolliset lisäykset ja vähennykset. Vieraasta pääomasta esitetään siirtovelkoihin kuuluvat olennaiset erät ja lisäksi pitkäaikaisista veloista, jotka erääntyvät yli viiden vuoden kuluttua, esitetään erittelytiedot. IFRS:n mukaisessa käytännössä oman pääoman liitetiedoissa esitetään esimerkiksi osakkeiden lukumäärä tai nimellisarvo, jos sitä ei ole esitetty aikaisemmin taseessa tai oman pääoman muutoslaskelmassa. IFRS-taseen rahoitusvelkojen erät eritellään liitetiedoissa. (Tomperi 2004, 170 - 171; KHT-yhdistys 2009, 188.)

FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä tuloveroihin liittyvät liitetiedot sisältävät erittelyn laskennallisista verovelkoista ja -saamisista, satunnaisten erien tuloveroista sekä arvonnkorotuksen vaikutuksista tuloveroihin. IFRS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä IAS 12 -standardi määrittää tuloveroihin liittyvät liitetiedot. Standardivaatimuksen mukaan tuloveroista erotetaan omaksi eräksi tilikaudelta verotettavaan tuloon perustuva vero, edellisten tilikausien vero, laskennalliset verot, suoraan omaan pääomaan kirjatut verot sekä muihin laajan tuloksen erään liittyvät verot. (Kirjanpitoasetus 2:6; KHT-yhdistys 2009, 138.)

Näiden edellä mainittujen liitetietojen lisäksi FAS:n mukaisen käytännön lainsäädännössä esitetään liitetietovaatimuksia esimerkiksi vakuuksista, tilintarkastajista ja lähipiiristä. FAS:n mukaan yhtiön on annettava tietoja velkojen vakuuksista tase-eräkohtaisesti. Erittelyssä pitää käydä ilmi velasta annetut pantit ja kiinnitykset sekä muut vakuudet. Tässä liitetiedossa ilmoitetaan myös muista vastuusitoumuksista, jotka eivät käy ilmi suoraan taseesta. Yrityksen vastuusitoumukset voivat liittyä leasingvuokrasopimuksiin. Sopimuksista pitää ilmoittaa vuokrien nimellismäärät sekä irtisanomis- ja lunastusehdot. (Tomperi 2004, 171 - 172.)

Kirjanpitoasetuksessa käsitellään tilintarkastajaa ja kirjanpitovelvollisen lähipiiriä koskevat liitetiedot. Tilintarkastajaan liittyvät liitetiedot pitää esittää, jos tilintarkastus on suoritettu tilintarkastuslain mukaisesti. Tilintarkastajan palkkiot pitää eritellä osiin, joita ovat esimerkiksi varsinainen tilintarkastus, veroneuvonta ja muut mahdolliset palvelut. Verovelvollisen lähipiiri määritetään kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa. Verovelvollisen ja lähipiirin väliset liiketoimet on esitettävä liitetiedoissa, jos liiketoimet ovat olennaisia ja niitä ei ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Liitetietojen pitää sisältää liiketoimen kuvaus, arvo, lähipiirisuhteen luonne ja liiketoimen antaman taloudellisen aseman arviointi verovelvollisen näkökulmasta. IFRS:n käytännössä on IAS 24 -standardi, joka määrittää lähipiiriä koskevat tilinpäätöstiedot. (Kirjanpitoasetus 2:7.)

IFRS-tilinpäätöksen standardit

IFRS:n mukainen tilinpäätöskäytäntö perustuu IFRS- ja IAS-standardeihin (Liite 1). IFRS-tilinpäätöksessä kaikkia voimassa olevia standardeja pitää noudattaa. IFRS-tilinpäätöksessä pitää selvästi käydä ilmi, että tilinpäätös on laadittu kaikkia standardeja noudattaen. Standardien vaatima informaatio pitää käydä ilmi yhtiön tilinpäätöksen liitetiedoissa. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 18.)

Litteessä mainitut standardit ovat vuoden 2006 voimassa olevat standardit. Uusi voimassa oleva standardiluettelo voi sisältää uusia standardeja ja standardien vaatimuksiin on tehty tarkennuksia. Lista sisältää esimerkiksi nykyään IFRS 8 -standardin, joka käsittelee segmentti-informaatiota. Kyseinen standardi on aikaisemmin tunnettu IAS 14 -standardina. Vuonna 2008 voimassa olevia IAS-standardeja oli 29 kappaletta ja IFRS-standardeja 8 kappaletta. (Kallunki, Lantto, & Sahlström 2008, 18.)

Seuraavaksi käsitellään tarkemmin kolmea standardia, koska niitä tutkitaan empiriaosassa yhtiöiden IFRS-tilinpäätöksistä. Lähemmin tarkasteltavat standardit ovat aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet (IAS 38), toimintasegmentit (IFRS 8) ja hankitut liiketoiminnot (IFRS 3). Aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet -standardi valittiin aineettomien hyödykkeisiin kuuluvan liikearvon arvostus- ja jaksotusperiaatteen vuoksi. Toimintasegmentit -standardi valittiin puolestaan siksi, koska standardia on hyvin käsitelty tarkasteltavissa yhtiöissä ja se kertoo hyvin yhtiön toiminnasta. Hankitut liiketoiminnot -standardi valittiin, koska tarkasteltavat yhtiöt ovat ostaneet toisen yritysten koko osakekannan.

2.5.1 Aineettomat hyödykkeet

Aineettomia hyödykkeitä koskevia vaatimuksia esitetään erikseen IAS 38 -standardissa. Liikearvon lisäksi aineettomia hyödykkeitä voivat olla esimerkiksi tavaramerkit ja kehittämismenot. Taseessa aineettomat hyödykkeet voidaan esittää kahtena eränä eli liikearvona ja muut aineettomat hyödykkeet -eränä. Laatimisperiaatteissa tai liitetiedoissa esitetään kuitenkin muiden aineettomien hyödykkeiden sisältämät erät. Liitetiedot sisältävät täsmäytyslaskelman, jossa käy ilmi muiden aineettomien hyödykkeiden erät ja hyödykkeiden lisäykset, poistot ja arvonalentumiset tilikauden aikana. (KHT-yhdistys 2009, 154 -155.)

Yhtiön on ilmoitettava aineettomista hyödykkeistään ne, jotka ovat taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomia hyödykkeitä. Taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomasta hyödykkeestä liitetiedoissa esitetään kirjanpitoarvo sekä syyt, jotka vaikuttavat hyödykkeen arviointiin rajoittamattomaksi hyödykkeeksi. Liikearvo on aina taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamaton hyödyke, josta ei tehdä poistoja ja sen omaisuusarvo arvostetaan joka tilikauden päättymispäivänä uudelleen. Taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamaton aineeton hyödyke voi olla liikearvon lisäksi tavaramerkki, jonka arvo voidaan selkeästi määrittää. (KHT-yhdistys 2009, 154.)

Yhtiön liikearvosta ei tehdä standardin mukaan poistoja, vaan se testataan tilikausittain arvonalentumisen varalta. Poistoja ei tehdä, koska liikearvo on taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamaton aineeton hyödyke. Liikearvon arvonalentumiset kirjataan, vaikka ne eivät ole pysyviä arvonalentumisia. Arvonalentuminen kirjataan, jos liikearvon kirjanpitoarvo on suurempi kuin käyttöarvo tai käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla kuluilla. Liikearvon omaisuusarvo on joko käyttöarvo tai käypä arvo vähennettynä myynnin kuluilla riippuen siitä, kumpi on suurempi. Käyttöarvolla tarkoitetaan rahavirtaa tuottavan yksikön rahavirtojen diskontattua nykyarvoa. Liikearvon arvonalentumista ei voi jälkikäteen purkaa. (KPMG 2006, 84; KHT-yhdistys 2009, 65, 156.)

Riippumatta siitä, kumpaa arvoa arvonalentumisen arvioimisessa käytetään, standardissa esitetään kuvaus keskeisistä oletuksista sekä johdon lähestymistavasta arvojen määrittämisessä. Käyttöarvon kohdalla esitetään myös ajanjakso, jolta ennakoitujen rahavirrat oletetaan syntyvän. Rahavirtojen diskonttauksessa käytetty diskonttauskorko esitetään standardin yhteydessä. (KHT-yhdistys 2009, 156.)

2.5.2 Toimintasegmentti

Toimintasegmentti -standardin (IFRS 8) peruseriaatteena on antaa tietoa, jonka avulla tilinpäätöksen käyttäjät pystyvät arvioimaan yhtiön harjoittamien liiketoimintojen ja toimintaympäristön luonnetta ja taloudellista vaikutusta. Toimintasegmentti -standardi vaatii esitettäväksi yhtiön toimintasegmentistä

- segmenttien yleiset tiedot
- segmenttien voittoja tai tappioita koskevat tiedot kuten tuotot ja kulut, varat ja velat sekä arvostusperusteet ja
- segmenttien tuottojen, voittojen tai tappioiden, varojen ja velkojen sekä muiden olennaisten erien määrät täsmäytettynä koko yhteisön määriin.

Yleiset tiedot ovat lähinnä segmentin kuvausta ja kaksi viimeistä kohtaa esitetään numeraalisena tietona taulukossa. Segmenttien tasemäärät on täsmäyttävä yhteisön tase-erien määriin jokaisena tilinpäätöksen julkaisupäivänä. (KHT-yhdistys 2009, 100.)

Toimintasegmentin yleiset tiedot sisältävät tekijät, joiden pohjalta segmentti määritellään. Ensisijaisesti segmenttinä esitetään se segmenttimuoto, jossa yrityksen pääasialliset riskien ja kannattavuuden lähteet ovat. Jos yrityksen riskeihin ja kannattavuuteen vaikuttavat pääasiassa yrityksen tuotteiden ja palvelujen väliset erot, ensisijaisen segmenttiraportoinnin pitää perustua liiketoiminnallisiin segmentteihin. Jos yrityksen riskeihin ja kannattavuuteen vaikuttaa pääasiassa se, että yritys toimii eri maissa tai muuten erilaisilla maantieteellisillä alueilla, sen ensisijaisen segmenttiraportoinnin tulee perustua maantieteellisiin segmentteihin. Jälkimmäisessä tapauksessa segmenttien toissijainen informaatio esitetään toisiinsa liittyvien tuotteiden ja palvelujen muodostamiin ryhmiin perustuen. (KHT-yhdistys 2009, 102; KPMG 2006, 231.)

Yleisten tietojen lisäksi toimintasegmenteistä annetaan numeraalista tietoa, joka esitetään yleensä taulukossa. Käytännössä toimintasegmentti-informaatio sisältää osan tuloslaskelman tiedoista sekä varat ja velat. Segmenteistä koottu taulukko sisältää

- segmentin tuotot (ulkoiset ja sisäiset)
- segmentin tuloksen
- segmentin varat
- segmentin velat
- investoinnit
- kokonaispoistot ja
- täsmäytyksen tilinpäätökseen.

Luetelmassa esitettyjen erien lisäksi laskelma voi sisältää korkotuottoja ja -kuluja, jos selkeästi voidaan todeta, että kyseiset rahoituserät kuuluvat tietylle toimintasegmentille. (KPMG 2006, 237 - 238.)

Toimintasegmentti -standardissa määritetään segmentin ilmoittamisesta niin sanotut kynnyksarvot. Kynnyksarvot alittava segmentti voidaan esittää tilinpäätöksessä, mutta se ei ole pakollista. Kynnyksarvot alittava segmentti voidaan myös yhdistää samankaltaiseen segmenttiin tai sisällyttää kohdistamattomaan erään segmentti-informaatioissa. Segmentti esitetään erillisenä yksikkönä, jos sen tuotot, tulos tai varat ovat suuremmat tai yhtä suuret kuin 10 %:a segmenttien kokonaismääristä koskien tuottoja, tulosta tai varoja. Segmenttien kokonaistuotot lasketaan segmenttien yhteenlasketuista sisäisistä ja ulkoisista tuotoista eikä vain konsernin liikevaihdosta. (KPMG 2006, 233 - 234.)

Segmentti-informaatio eroaa tilinpäätöskäytännöissä. IFRS:n mukainen tilinpäätöskäytäntö vaatii segmentti-informaation, jota FAS:n mukainen käytäntö ei tunne. Kirjanpitoasetus vaatii vain liikevaihdon ilmoittamisen toimialoittain ja markkina-alueittain. Pörssi-yhtiöiden on ilmoitettava liikevaihdon lisäksi liiketoiminnan liikevoitto tai -tappio segmentille kohdistettuna. IFRS:n mukainen käytäntö vaatii selvästi segmentti-informaation, joka sisältää esimerkiksi segmentin voiton tai tappion sekä varojen ja velkojen ilmoittamisen. IFRS:n mukaisessa käytännössä ei ole huojennuksia toimintasegmentti -standardissa, joten informaatio yhtiön toiminnasta on läpinäkyvää. Suomessa yritykset ovat jättäneet yleensä kertomatta segmentti-informaation, koska tiedot saattavat sisältää olennaisia yritysalaisuuksia tai kilpailutekijöitä. (KPMG 2006, 230, 236.)

2.5.3 Hankitut liiketoiminnot

Hankitut liiketoiminnot -standardi (IFRS 3) määrittää, miten hankitut yritykset tai liiketoiminnot yhdistetään konsernitilinpäätökseen hankintamenomenetelmän avulla. Tilinpäätösten yhdistäminen alkaa hankinta-ajankohdasta. IFRS 3 - standardin mukaan hankitun yrityksen varat ja velat arvostetaan käypään arvoon ennen yhdistämistä toisen yrityksen tilinpäätökseen. (KPMG 2006, 55.)

Hankituista liiketoiminnoista tai yrityksistä on esitettävä liitetiedoissa IFRS 3 -standardin vaatimat tiedot, jos yhtiö on hankkinut liiketoiminnon tai yrityksen tilikauden aikana tai ennen tilinpäätöksen hyväksymispäivää. Liitetiedoissa on esitettävä hankitusta liiketoiminnasta

- yhdistyneiden yhteisöjen tai liiketoimintojen nimet ja kuvaus
- hankinta-ajankohta ja hankittu prosenttiosuus äänivaltaisista oman pääoman ehtoisista instrumenteista
- yhdistämisen hankintameno ja kuvaus hankintamenon komponenteista mukaan lukien yhdistämisestä välittömästi aiheutuvat menot
- yksityiskohtaiset tiedot toiminnoista, joista yhteisö on päättänyt luopua yhdistämisen seurauksena
- varojen ja velkojen kirjanpitoarvot ennen yhdistämistä sekä varojen ja velkojen käyvät arvot yhdistämishetkellä
- kuvaus hankintamenoon vaikuttaneista tekijöistä, jotka ovat johtaneet liikearvon kirjaamiseen ja
- hankkijaosapuolen kauden voittoon tai tappioon sisältyvä hankinnan kohteen voitto tai tappio hankinta-ajankohdasta lähtien.

Yleisen kuvauksen lisäksi hankitusta liiketoiminnosta voidaan esittää taulukko, jossa käy ilmi hankitun yrityksen varojen ja velkojen kirjanpitoarvot ennen yhdistämistä sekä tilinpäätökseen yhdistetyt varojen ja velkojen käyvät arvot. (KHT-yhdistys 2009, 118, 119.)

Hankittujen liiketoimintojen liitetiedoissa annetaan kauppahinnasta yksityiskohtaista tietoa. Liitetiedoissa pitää esittää hankitun liiketoiminnon kauppahinta ja siihen lisätyt mahdolliset kaupasta välittömästi aiheutuvat kulut kuten juristien palkat pitää ilmoittaa. Kauppahinnan ilmoittamisessa ei yleensä ole ongelmaa, jos kauppahinta suoritetaan rahavaroilla. Yhtiö voi suorittaa kauppahinnan osaksi tai kokonaan myös omien osakkeiden liikkeellelaskulla, jonka kulut kirjataan oman pääoman vähennyksenä. Liikkeellelaskusta aiheutuvat kulut eivät ole osa kauppahintaa. (KPMG 2006, 62.)

Standardivaatimuksen mukaan liitetiedoissa pitää antaa selvitys osakkeen hinnasta, jos yhtiö suorittaa osan kauppahinnasta omien osakkeiden liikkeellelaskulla. Noteerattujen osakkeiden hinta määräytyy pörssikurssin mukaan ja tämä kyseinen hinta on yleensä osakkeen käypä arvo. Jos pörssikurssia ei voida käyttää, osakkeiden hinta arvioidaan muulla tavoin. IFRS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä ei voida käyttää osakkeen hintana sen nimellisarvoa, joka on yhtiöjärjestyksessä ilmoitettu osakkeen arvo. FAS:n mukaisessa käytännössä on mahdollista käyttää nimellisarvoa, kun määritetään osakkeen hintaa. (KPMG 2006, 63.)

Yritysten yhdistämisen haasteena ovat hankitun kohteen varojen ja velkojen arvostaminen käypään arvoon. Varoista ja veloista esitetään kirjanpitoarvo, joka on hankitun yrityksen taseessa. Ennen tilinpäätösten yhdistämistä hankitun kohteen taseen kirjanpitoarvot muutetaan käypää arvoa vastaaviksi. Aineellisten hyödykkeiden käyvät arvot saadaan selville asiantuntijan arvion perusteella, kun taas aineettomien hyödykkeiden uudelleen arvostus on haasteellista ja arvostaminen perustuu usein oletamiin. Arvostaminen suoritetaan yleensä markkinaperusteisten arvonmäärittämenetelmillä ja asiantuntijoiden arvioiden perusteella. (KPMG 2006, 72, 74.)

Yritysten yhdistämisessä voi syntyä negatiivista liikearvoa, kun varojen ja velkojen käyvät arvot ylittävät kauppahinnan. Yhdistämisessä pyritään siihen, ettei negatiivista liikearvoa synny. Mahdollista negatiivista liikearvoa ei esitetä konsernin taseessa, vaan se tuloutetaan yrityksen hankintavuonna. Päinvastaisessa tilanteessa syntyy positiivista liikearvoa, joka merkitään konsernin taseeseen. Liikearvo kohdistetaan varoille ja veloille sen mukaan kuin oletetaan liikearvon kuuluvan esimerkiksi rakennuksiin. Jäljelle jäävä liikearvo esitetään taseessa omana eränä. Hankitun kohteen taseessa olevaa liikearvoa ei yhdistetä konsernin taseeseen, koska se antaa väärää informaatiota liikearvon määrästä. (KPMG 2006, 83, 85.)

FAS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä hankitun liiketoiminnon varoja ja velkoja ei arvosteta käypään arvoon vaan yleisesti kauppahintaa verrataan yhtiön omaan pääomaan. Kun kauppahinta on omaa pääomaa korkeampi, syntyy positiivista liikearvoa eli konserniaktiivaa. Konserniaktiiva kohdistetaan esimerkiksi maa-alueisiin ja rakennuksiin sekä loput, jota ei voida kohdistaa, esitetään erillisenä eränä taseessa. Konserniaktiiva eli liikearvo poistetaan 20 vuoden kuluessa. FAS:n mukaisessa käytännössä säilyvät myös hankitun kohteen taseessa olevat liikearvot tilinpäätösten yhdistämisessä, mikä antaa vääristyneen kuvan liikearvon määrästä. (KPMG 2006, 57.)

2.6 Toimintakertomus

Toimintakertomus liitetään FAS:n mukaiseen tilinpäätökseen. Toimintakertomus ei varsinaisesti ole tilinpäätösasiakirja, mutta se vaaditaan FAS:n mukaiseen tilinpäätöksen liitteeksi. Toimintakertomuksen tehtävänä on täydentää tilinpäätöstä. Toimintakertomuksessa kerrotaan esimerkiksi yrityksen liiketoiminnan kehityksestä tulevaisuudessa ja tärkeistä liiketoimintaa koskevista tapahtumista. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 305.)

FAS:n mukaisessa toimintakertomuksessa esitettävät tiedot määritetään kirjanpitolain 3 luvussa. Lain määräykset perustuvat Euroopan yhteisöjen neljänteen yhtiöoikeudelliseen direktiiviin eli tilinpäätösdirektiiviin. EU-komission määräykset sallivat yrityksille vapaamuotoisen toimintakertomuksen laatimisen. Toimintakertomus sisältää tietoja yrityksen riskeistä ja epävarmuustekijöistä, ympäristöstä, henkilöstöstä sekä tilinpäätöksen tunnusluvuista. Toimintakertomus voi sisältää tiedot liiketoiminnan kehittämisestä, merkittävistä tapahtumista ja tutkimus- ja kehitysprojekteista. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 305, 306; Kirjanpitolaki 3. luku.)

Kirjanpitolain lisäksi osakeyhtiölain 8 luvun 5 §:n mukaan osakeyhtiön toimintakertomuksessa esitetään tiedot myös yhtiön osakkeista osakelajeittain sekä pääomalainojen lainaehdot ja lainoille kertynyt kuluksi kirjaamaton korko. Yhtiön on esitettävä osakelajeihin liittyvät yhtiöjärjestyksen pääasialliset määräykset. Pääomalainalla tarkoitetaan lainaa, joka merkitään taseessa nykyään vieraaseen pääomaan. Yhtiön on maksettava laina takaisin korkoineen. Pääomalaina maksetaan takaisin vain vapaasta omasta pääomasta. (Osakeyhtiölaki 8:5; Tomperi 2005, 101, 102.)

Osakeyhtiölain 8 luvun 6 §:n mukaan osakeyhtiön toimintakertomuksessa esitetään myös lähipiirille annetut lainat ja vastuusitoumukset, jos ne ylittävät laissa määritetyt ehdot. Ehtoina ovat lainojen ja vastuusitoumusten kokonaismäärän nousu yli 20 000 euroon tai 5 %:iin yhtiön taseen omasta pääomasta. Tällöin lainat, vakuudet ja vastuusitoumukset lähipiirille on esitettävä erikseen. (Osakeyhtiölaki 8:6 §.)

IFRS:n mukaisessa tilinpäätöskäytännössä ei ole standardia, joka vaatisi toimintakertomuksen laatimisen. IAS 1 -standardissa kuitenkin suositellaan johdon taloudellisen katsauksen laatimista. Johdon taloudellisen katsauksen tehtävänä on kuvata tilikauden tuloksen ja taloudellisen aseman keskeisiä piirteitä sekä yhtiötä koskevia epävarmuustekijöitä. Johdon taloudellinen katsaus voi sisältää tiedon tärkeistä tulokseen vaikuttavista seikoista ja ympäristön muutoksista. Johdon taloudellisessa katsauksessa on suotavaa esittää taloudellisen tuloksen säilyttämisen ja osingonjakoperiaatteiden kuvaus. Sijoittajan kannalta tärkeitä johdon taloudellisen katsauksen tietoja ovat myös yhtiön investoinnit, rahoituslähteet sekä velkojen ja oman pääoman suhde. (KHT-yhdistys 2009, 12.)

3 TULOKSET

Tutkimuksessa tutkitaan kahta suomalaista pörssiyhtiötä eri toimialalta. Tutkittavat yhtiöt ovat teollisuuden parissa toimivat Tulikivi Oyj ja Rautaruukki Oyj. Tulikivi Oyj tunnetaan varaavien takkojen valmistajana ja Rautaruukki Oyj tunnetaan terästuotteista. Tarkasteltavat yhtiöt ovat teollisuusyhtiöitä, jotka valmistavat ja myyvät tuotteitaan. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten tarkasteltavat yhtiöt esittävät standardit ja miten niiden esittämistapa vaikuttaa tilinpäätösinformaatioon. (Ruukin vuosikertomus 2009, 1; Tulikiven vuosikertomus 2009, 3.)

3.1 Tulikivi Oyj

Tulikivi Oyj on suomalainen pörssinoteerattu perheyrittys. Yhtiö on perustettu alun perin vuonna 1893 (Suomen vuolukivi Oy), mutta nykyinen yhtiö on tullut tunnetuksi 1980-luvulta lähtien uusien omistajien ja vuolukivi-uunien tuotannon uudelleen aloittamisen myötä Tulikivi Oy:nä. Yhtiön omistajina aloittivat tällöin Reijo ja Eliisa Vauhkonen. Tulikivi Oy muutettiin vuonna 1994 pörssiyhtiöksi. Yhtiö valmistaa nykyään varaavia tulisijoja, luonnonkivituotteita, Kermansavi-uuneja ja käyttötavaroita. Yhtiöllä on kuusi tuotantolaitosta ja työntekijöitä on noin 500 henkilöä. (Yrityshistoria; Tulikiven vuosikertomus 2009, 3.)

Tulikivi Oyj:n konserni koostuu emoyritys Tulikivi Oyj:stä, jolla on Saksassa kiinteä toimipaikka Tulikivi Oyj Niederlassung Deutschland. Konsernin tytäryhtiöitä ovat Kivia Oy, AXL-Marmori Oy, Tulikivi U.S. Inc. ja 000 Tulikivi. Konsernin osakkuusyhtiöitä ovat Stone Pole Oy, Leppävirran Matkailukeskus Oy ja Rakentamisen MALL Oy. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 3.)

Konsernin liiketoiminta jaetaan kahteen liiketoiminta-alueeseen, joita ovat tulisijat ja luonnonkivituotteet. Tulisijat -liiketoiminnan tuotteita ovat lähinnä Tulikivi- ja Kermansavi-tuotemerkeillä varustetut uunit. Liiketoiminta sisältää tuotteiden markkinoinnin, myynnin sekä tuotteiden valmistamisen ja toimitusprosessin asiakkaille saakka. Tulisijat -liiketoiminnan suurimmat vientimaat ovat Ranska, Saksa ja Belgia. Tulisijat -liiketoiminnan liikevaihdon osuus konsernin liikevaihdosta on noin 90 %. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 9 - 11, 13; Tulikiven vuosikertomus 2008, 8.)

Luonnonkivituotteet -liiketoiminnan tuotteisiin kuuluvat muun muassa sisustuskivet ja pihakivet. Pihakivituotteita voidaan käyttää käytävien, portaiden ja terassien tekoon. Luonnonkivivalikoimana ovat muun muassa vuolukivi, graniitti, kalkkikivet ja liuskekivet. Luonnonkivituotteet -liiketoiminnan osuus konsernin liikevaihdosta on noin 10 %. Luonnonkivituotteet -liiketoiminnan markkina-alueina ovat Suomi ja Pohjoismaat. (Tulikiven vuosikertomus 2008, 10; Tulikiven vuosikertomus 2009, 9.)

Tulikivi Oyj:n konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet -kohdassa yhtiö esittää tilinpäätöksen laadintaan vaikuttavia yleisiä seikkoja. Laatimisperiaatteissa esitetään, että konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti. Konsernitilinpäätöksen laadinnassa on noudatettu 31.12.2009 voimassa olevia IFRS- ja IAS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. Liitetiedot sisältävät sekä kansainvälisten standardien että FAS:n mukaiset vaatimukset. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 40.)

Tulikivi Oyj on ottanut käyttöön 1.1.2009 uusia/uudistettuja standardeja, jotka ovat toimintasegmentti (IFRS 8), tilinpäätöksen esittäminen (IAS 1) ja rahoitusinstrumentit (IFRS 7). Näillä kolmella edellä mainitulla standardilla on vaikutusta yhtiön tilinpäätösinformaation esittämiseen. Standardit ja tulkinnat, joilla ei ole merkitystä tilinpäätösinformaatioon, ovat osakeperusteiset maksut (IFRS 2), vieraan pääoman muutokset (IAS 23), kytkettyjen johdannaisien uudelleen arviointi (IFRIC 9), rahoitusinstrumentit (IAS 39), ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaukset (IFRIC 16), kanta-asiakasohjelmat (IFRIC 13) ja kiinteistöjen rakentamissopimukset (IFRIC 15). Tulikivi Oyj laatii tuloslaskelman kululajikohtaisena tuloslaskelmana ja muut laajan tuloksen erät esitetään tuloslaskelman yhteydessä. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 40.)

Aineettomat hyödykkeet

Tulikivi Oyj on laatinut aineettomista hyödykkeistä taulukon, jossa luetellaan kaikki aineettomat hyödykkeet ja niiden omaisuusarvot tilikauden alussa ja lopussa vuosilta 2008 ja 2009. Liitetiedoissa esitetään, että konsernin aineettomia hyödykkeitä ovat

- liikearvo
- patentit ja tavaramerkit
- kehittämismenot
- sisäisesti aikaansaadut aineettomat hyödykkeet
- mineraalivarantojen etsintä- ja arviointimenot
- louhosalueet ja kaivospiirit sekä
- muut aineettomat hyödykkeet.

Sisäisesti aikaansaadut aineettomat hyödykkeet ovat uusien louhosten avaamisesta ja altaiden rakentamisesta aiheutuneita menoja. Louhosten avaamisesta syntyneet menot ovat muutamia euroja/m³ louhosten kivivaroja kohden. Kaikilla kivivarannoilla ei ole kirjanpitoarvoa. Muut aineettomat hyödykkeet -erän sisältöä ei ilmoiteta liitetiedossa eikä laatimisperiaatteissa. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 54.)

Laatimisperiaatteiden mukaan aineettomien hyödykkeiden poistoajat ovat keskimäärin jokaisessa aineettomassa hyödykkeessä 5 - 10 vuotta. Poistot suoritetaan aineettomista hyödykkeistä tasapoistoina. Laatimisperiaatteissa todetaan myös, että Tulisijat -segmenttiin kuuluva tavaramerkki määritellään vaikutusajaltaan rajoittamattomaksi aineettomaksi hyödykkeeksi, koska tavaramerkin oletetaan kerryttävän rahavirtoja määrittämättömän ajan. Konsernin tavaramerkistä ei tehdä poistoja rajoittamattoman vaikutusajan vuoksi. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 43.)

Tulikivi Oyj:n konsernitilinpäätöksessä vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet ovat liikearvo ja tavaramerkki, jotka on kohdistettu luonnonkivituotteille, Kermansavi-uuneille ja Kermansavi-astioille vuonna 2008. Kermansavi-astioille kohdistetulle tavaramerkille kirjattiin arvonalentuminen vuoden 2008 jälkeen, minkä seurauksena Kermansavi-astioille kohdistetulla tavaramerkillä ei ole enää kirjanpitoarvoa. Arvonalentuminen aiheutui astioiden myynnin ja tuloksen jäämisestä asetetuista tavoitteista. Liikearvo ja tavaramerkki kohdistettiin vain luonnonkivituotteille ja Kermansavi-uuneille vuonna 2009. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 55.)

Tulikivi Oyj:n vaikutusajaltaan rajoittamattomien aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus suoritetaan käyttämällä käyttöarvoa. Rahavirtojen diskonttauksessa nykyarvoon käytetään diskonttauskorkona 7,6 - 7,8 %:a, joka vastaa keskimääräistä painotettua pääomakustannusta. Luonnonkivituotteilla ja Kermansavi-astioilla käytetään diskonttauskorkona 7,6 %:a ja Kermansavi-uunien diskonttauskorkona käytetään 7,8 %:a. Rahavirtaennusteet kattavat viiden vuoden ajanjakson ja rahavirroille on arvioitu syntyvän kasvua 1 %:n verran. Käyttöarvon laskennassa käytetyt keskeiset muuttujat ovat myyntikate, budjetoitu markkinaosuus, budjetoitu royalty- % sekä diskonttauskorko. Royalty- % tarkoittaa määrää, jonka ulkopuolinen taho on valmis maksamaan lisenssisopimuksesta. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 55.)

Diskonttauskorko ja kasvu-olettama

2009	Luonnonkivituotteet	Kermansavi-uunit
Diskonttauskorko	7,6	7,8
Kasvuprosentti (keskimäärin ennustejaksolla)	7,0	7,0
2008		
Diskonttauskorko	7,3	7,4
Kasvuprosentti (keskimäärin ennustejaksolla)	3,0	5,0
Tehdyillä oletuksilla kerryttävissä oleva rahamäärä ylitti kirjanpitoarvon seuraavasti:		2009
Luonnonkivituotteet		290
Kermansavi-uunit		400
Astiat		460

Kuvio 1. Tulikivi Oyj:n aineettomat hyödykkeet (Tulikiven vuosikertomus 2009, 55.)

Toimintasegmentti

Tulikivi Oyj:llä on kaksi toimintasegmenttiä, jotka ovat tulisijat ja luonnonkivituotteet. Segmenttien osuudet konsernin liikevaihdosta ovat 90 %:a (tulisijat) ja 10 %:a (luonnonkivituotteet). Segmentit tuottavat erilaisia tuotteita ja palveluja, jotka tarvitsevat myös erilaiset markkinointistrategiat ja jakelukanavat. Tulikivi Oyj:n toimintasegmenttejä johdetaan erillisinä yksikköinä. IFRS 8 -standardi on muuttanut Tulikivi Oyj:n segmentti-informaatiota siten, että astioiden liiketoiminta on sisällytetty tulisijojen liiketoimintaan, jolloin astioiden liiketoiminta poistettiin muista eristä. Toimintasegmenttien lisäksi segmentti-informaatiossa esitetään muut erät, jotka sisältävät rahoituskulut, verot sekä segmenteille kohdistamattomat kulut, joita ovat muun muassa konsernihallinnon sekä tieto-, talous-, ja henkilöstöhallinnon kulut. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 49.)

Segmenttiraportointi perustuu johdon sisäiseen raportointiin, jossa varojen ja velkojen arvostusperiaatteet noudattavat IFRS-standardia. Segmenttien tuloksen arviointi perustuu segmenttien liikevoittoon, jolla voidaan arvioida tuloksellisuutta myös muihin yrityksiin nähden. Toimintasegmentille kirjatut varat ja velat ovat oleellisesti segmentin käytössä, kun taas investoinnit ovat useamman tilikauden aikana aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden lisäyksiä. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 49.)

Tulikivi Oyj:n segmentti-informaatiossa esitetään varat ja velat tulisijoille ja luonnonkivituotteille. Tulikivi Oyj:n toimintasegmenttien varoista ja veloista esitetään toimintasegmentti-informaatiotaulukossa vuosilta 2008 ja 2009

- ulkoiset tuotot
- segmentin liiketulos
- rahoitustuotot/-kulut, osuus osakkuusyrityksen tuloksesta ja verot
- tilikauden tulos
- segmentin varat
- segmentin velat
- investoinnit, netto sekä
- poistot ja arvonalentumiset.

Toimintasegmenttien varat ja velat esitetään täsmäytettynä konsernin tase-eriin. Toimintasegmentti-informaatiossa esitetään myös tuottojen ja varojen jakautuminen maantieteellisille alueille, joita ovat Suomi, muu Eurooppa ja USA. (Tulikiven vuosikertomus 2009, 49.)

2.1. Toimintasegmentit	
Tulisijat	
Luonnonkivituotteet	
Muut erät	
2009	Tulisijat
Tuotot	
Ulkoiset tuotot	47 880
Segmentin liiketulos	1 520
Rahoitustuotot/-kulut, osuus osakkuusyrityksen tuloksesta ja verot	
Tilikauden tulos	
Segmentin varat	43 567
Segmentin velat	8 274
Investoinnit, netto	1 797
Poistot ja arvonalentumiset	4 933

Kuvio 2. Tulikivi Oyj:n toimintasegmentit (Tulikiven vuosikertomus 2009, 49.)

Hankitut liiketoiminnot

Tulikivi Oyj hankki Kermansavi Oy:n koko osakekannan 3.4.2006, jolloin on noudatettu vuoden 2006 voimassa olevaa hankitut liiketoiminnot -standardia. Vuoden 2006 standardivaatimukset eroavat jonkin verran vuoden 2009 voimassa olevasta standardista. Kermansavi Oy on perustettu vuonna 1976 ja se valmistaa kaakeliuuneja ja käyttökeramiikka. Kaakeliuunit on varustettu Kermansavi -tuotemerkillä. (Tulikiven vuosikertomus 2007, 41.)

Kermansavi Oy:n hankintahinta oli 13,1 miljoonaa euroa, josta Tulikivi Oyj maksoi 11 miljoonaa euroa käteisellä ja loppuosan luovuttamalla omista A-osakkeistaan 718 430 kappaletta. A-osakkeen käypä arvo oli tuolloin 3,00 euroa/osake, johon vaikutti ehdotetun osingon määrä 0,07 euroa/osake. Käytetty osakkeen arvo oli 2,93 euroa/osake, joka perustuu pörssikurssiin. Hankintahintaan lisättiin välittömästi myynnistä aiheutuvia kuluja kuten asianajajien ja muiden asiantuntijoiden palkkiot sekä varainsiirtovero. (Tulikiven vuosikertomus 2007, 41.)

Hankitusta yrityksestä syntyy liikearvoa henkilöstön osaamisesta ja synergiaeduista 3,3 miljoonaa euroa. Hankituista aineettomista hyödykkeistä tavaramerkki ja jakelutie/asiakassopimukset ja suhteet -erä esitetään erillään liikearvosta, koska niiden käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Tavaramerkin käyvän arvon määrittäminen perustuu arvioituihin ja diskontattuihin normalisoituihin rahavirtoihin (rojaltimaksu), joilta on välttytty tavaramerkin omistuksella. Rojaltiprosenttina on käytetty markkinaperusteista prosenttia, jonka ulkopuolinen taho on valmis maksamaan lisenssisopimuksesta. Jakelutie/asiakassopimukset ja -suhteet -erän käypä arvo on määritetty asiakassuhteiden kestoajan ja olemassa olevista asiakkuuksista syntyvien diskontattujen nettorahavirtojen perusteella. (Tulikiven vuosikertomus 2007, 41.)

Hankinnan kohteesta kirjattiin seuraavat varat ja velat:
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet, korjaus 2007
Tavaramerkki
Jakelutie/asiakassopimukset ja -suhteet
Muut aineettomat hyödykkeet
Osakkeet ja osuudet konserniyrityksissä
Muut osakkeet ja osuudet
Laskennalliset verosaamiset
Vaihto-omaisuus
Myyntisaamiset ja muut saamiset
Rahavarat
Varat yhteensä
Laskennalliset verovelat
Laskennalliset verovelat, korjaus 2007
Korolliset velat
Muut velat
Varaukset, lisätty 2007
Velat yhteensä
Nettovarat
Hankintameno
Liikearvo
Rahana maksettu kauppahinta
Hankitun tytäryhtiön rahavarat
Rahavirtavaikutus

Kuvio 3. Tulikivi Oyj:n hankittu liiketoiminto (Tulikiven vuosikertomus 2007, 41.)

Hankitusta liiketoiminnosta eli Kermansavi Oy:stä on laadittu taulukko, jossa käy ilmi yrityksen varat ja velat kirjanpitoarvona ja käypänä arvona. Hankitun liiketoiminnon varoista ja veloista on esitetty

- aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet
- tavaramerkki
- jakelu/asiakassopimukset ja -suhteet
- muut aineettomat hyödykkeet
- osakkeet ja osuudet konserniyrityksissä
- muut osakkeet ja osuudet
- laskennalliset verosaamiset
- vaihto-omaisuus
- myyntisaamiset ja muut saamiset
- rahavarat
- laskennalliset verovelat
- korolliset velat
- muut velat
- nettovarat
- hankintameno
- liikearvo
- rahana maksettu kauppahinta
- hankitun tytäryhtiön rahavarat ja
- rahavirtavaikutus.

Vuonna 2006 Kermansavi Oy:n yhdeksän kuukauden tulos on 0,8 miljoonaa euroa, joka sisältyy konsernituloslaskelmaan. Standardissa esitetään vain hankitun liiketoiminnon yhdeksän kuukauden tulos, koska yhdistäminen on tapahtunut 3.4.2006 ja yritys tuottaa konsernille tuloa yhdeksän kuukauden ajan. (Tulikiven vuosikertomus 2006, 45.)

3.2 Rautaruukki Oyj

Rautaruukki Oyj on suomalainen pörssiyhtiö, joka on perustettu vuonna 1960. Rautaruukki Oyj:n tehtävänä on toimittaa metalliin perustuvia komponentteja, järjestelmiä ja kokonaisuutena konepajateollisuuteen ja rakentamiseen. Rautaruukki Oyj:llä on kolme liiketoiminta-alueita eli rakentamisen (Ruukki Construction), konepajateollisuuden (Ruukki Engineering) ja teräksen (Ruukki Metals) liiketoiminta. Rautaruukki Oyj:n markkina-alueena on Eurooppa, josta tärkeitä alueita ovat Suomi ja muut Pohjoismaat. Rautaruukki Oyj:n liiketoiminnan kasvualueita ovat Keski-Eurooppa, Venäjä ja Ukraina. Rautaruukki Oyj:llä on noin 11 800 työntekijää ja yhtiöllä on liiketoimintaa 27 maassa. (Historia; Rautaruukin vuosikertomus 2009, 1.)

Ruukki Construction -liiketoiminnan tuotteita ja palveluja ovat esimerkiksi rakennusten rungot, seinät ja kattorakenteet sekä sillat, melusteet ja suojakaiteet. Liiketoiminnan asiakkaina ovat muun muassa kaupan, teollisuuden, logistiikan sekä infrastruktuurin rakennuttajat ja suunnittelijat. Rakentamisen liiketoiminnan liikevaihdon osuus koko konsernin liikevaihdosta on noin 30 %:a. (Ruukki Construction; Rautaruukin vuosikertomus 2009, 1.)

Ruukki Engineering -liiketoiminnan tuotteita ja palveluja ovat esimerkiksi työkoneiden ohjaamot ja rungot sekä tuulivoimaloiden komponentit. Liiketoiminnan asiakkaina ovat muun muassa kuljetusväline-, energia- ja puunjalostusteollisuuden yhtiöt. Konepajateollisuuden liiketoiminnan liikevaihdon osuus koko konsernin liikevaihdosta on noin 16 %:a. (Ruukki Engineering; Rautaruukin vuosikertomus 2009, 1.)

Ruukki Metals -liiketoiminnan tuotteita ovat muun muassa erikoisterästuotteet sekä metalli- ja maalipinnoitteiset putket. Liiketoiminnan palveluja ovat muun muassa tuotteiden esikäsittely-, logistiikka- ja varastointipalvelut. Liiketoiminnan asiakkaina ovat muun muassa kuljetus-, rakennus-, konepaja- ja elektroniikkateollisuuden yhtiöt. Teräsluonnetuotteiden liikevaihdon osuus koko konsernin liikevaihdosta on noin 54 %:a. (Ruukki Metals; Rautaruukin vuosikertomus 2009, 1.)

Rautaruukki Oyj:n konserniin kuuluu emoyhtiö Rautaruukki Oyj, jolla on tytäryrityksiä yhteensä noin 30 kappaletta. Suomalaisia tytäryrityksiä ovat Kiinteistö Oy Materiamesta, Kiinteistö Oy Ylläslehto ja Presteel Oy. Konsernilla on tytäryrityksiä muun muassa Venäjällä, Saksassa, Ruotsissa ja Norjassa. Tytäryrityksillä on myös omia tytäryrityksiä. Rautaruukki Oyj:n osakkuusyhtiöitä ovat Bet-Ker Oy ja Heléns Rör AB. Osakkuusyhtiöt eivät ole noteerattuja yhtiöitä. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 115, 130 - 131.)

Rautaruukki Oyj:n konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet -kohdassa yhtiö esittää yleisesti tilinpäätökseen liittyviä seikkoja. Laatimisperiaatteista selviää, että Rautaruukki Oyj on laatinut konsernitilinpäätöksen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti. Konsernitilinpäätöksen laadinnassa on noudatettu 31.12.2009 voimassa olevia IFRS- ja IAS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaisa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa noudatetaan kansainvälisten standardien vaatimusten lisäksi FAS:n mukaisia vaatimuksia. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 93.)

Vuonna 2009 käyttöönotetuilla standardeilla ja tulkinnoilla ei ole suurta merkitystä tilinpäätösinformaatioon Rautaruukki Oyj:ssä. Vuoden 2009 uudet/uudistetut standardit ovat tilinpäätöksen esittäminen (IAS 1), toimintasegmentti (IFRS 8), vieraan pääoman menot (IAS 23), osakeperusteiset maksut (IFRS 2), rahoitusinstrumentit (IFRS 7), kanta-asiakasohjelmat (IFIC 13), kiinteistöjen rakentamissopimukset (IFRIC 15) ja ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoitukset suojaukset (IFRIC 16). Rautaruukki Oyj on alkanut laatia konsernituloslaskelman toimintokohtaisena tuloslaskelmana vuonna 2009, koska toimintokohtainen tuloslaskelma antaa yhtiöstä parempaa informaatiota sijoittajille ja helpottaa vertailua kilpailijoihin. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 93.)

Aineettomat hyödykkeet

Rautaruukki Oyj:n aineettomat hyödykkeet koostuvat pääosin liikearvosta ja hankituista ohjelmistoista. Konsernilla ei ole olennaista määrää sisäisesti valmistettuja tai vaikutusajaltaan rajoittamattomia aineettomia hyödykkeitä. Rautaruukki Oyj:n liitetiedoissa esitetään aineettomien hyödykkeiden kirjanpitoarvot tilikauden alussa ja lopussa vuosilta 2008 - 2009. Rautaruukki Oyj:n aineettomia hyödykkeitä ovat liikearvo, asiakassuhteet ja muut aineettomat hyödykkeet. Laatimisperiaatteen mukaan muut aineettomat hyödykkeet sisältävät muun muassa ostetut patentit, tavaramerkit, lisenssit ja muut aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen vaikutusaika. Laatimisperiaatteissa todetaan aineettomien hyödykkeiden poistoaikojen olevan 3 - 10 vuotta. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 97, 114.)

Tilinpäätöksen aineettomien hyödykkeiden laatimisperiaatteiden mukaan Rautaruukki Oyj on mukana Euroopan Unionin päästökaupassa. Tämä tarkoittaa, että Rautaruukki Oyj:lle on myönnetty tietty määrä hiilidioksidipäästöoikeuksia tietylle ajanjaksolle. Rautaruukki Oyj:n ostetut päästöoikeudet ja -vähenemät sekä osuudet päästövähennyksiä tuottavissa rahastoissa kirjataan aineettomiin hyödykkeisiin. Ilmaiseksi saatujen päästöoikeuksien hankintameno on nolla. Tuloslaskelmaan kirjataan arvonalentumistappio, jos päästöoikeuksien ja -vähenemien kirjanpitoarvo ylittää niiden käyvän arvon. Varaus päästöoikeuksien palautusvelvoitteen täyttämiseksi kirjataan, elleivät ilmaiseksi saadut päästöoikeudet kata todellisten päästöjen määrää. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 97.)

Rautaruukki Oyj:n tilinpäätöksen liitetiedoissa todetaan päästöoikeuksien nykytilanne. Rautaruukki Oyj:n vastikkeettomien päästöoikeuksien piiriin kuuluvat muun muassa Raahen ja Hämeenlinnan tehtaat Suomessa ja päästöoikeuksien määrä on noin 23,7 miljoonaa euroa. Päästöoikeuksien, päästövähennemien ja päästövähennyksiä tuottavien rahastojen osuudet olivat 3 miljoonaa euroa tilikauden päättyessä. Päästöoikeuksien kaupankäynnistä syntyi tuottoja 34 miljoonaa euroa vuonna 2009. Toteutuneet hiilidioksidipäästöt olivat 3,4 miljoonaa tonnia ja näitä vastaavat noin 3,4 miljoonan euron päästöoikeudet palautetaan 30.4.2010. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 114.)

Konsernin ainoa vaikutusajaltaan rajoittamaton aineeton hyödyke on liikearvo, joka kohdistetaan kuuluvaksi kaikille konsernin rahavirtaa tuottaville toimintasegmenteille. Liikearvon arvonalentumistestauksessa on käytetty käyttöarvoa, joten toimintasegmenttien kerrytettävissä oleva rahamäärä on diskontattu nykyarvoon. Diskonttauskorkona on käytetty 11,51 %:a. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kasvuennusteet perustuvat myynnin ja kustannuserien kehittymiseen ennustekauden aikana. Ennustekauden jälkeinen kasvu huomioidaan 1 %:n kasvuoletuksella. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 114.)

Konsernin johto arvioi aineettomien hyödykkeiden laskelmiin vaikuttavat tekijät. Aineettomiin hyödykkeisiin liittyvät oletukset perustuvat johdon aikaisempaan kokemukseen ja yleisen näkemykseen alan tulevaisuudesta. Laskelmien toteutumisiin vaikuttavat terästuotteiden ja raaka-aineiden markkinahinnat, rakentamisen ja konepajateollisuuden suhdanteet sekä valuuttakurssikehitys. Laskelmien ja arvonalentumistestauksen perusteella konsernilla ei ole arvonalentumisia aineettomissa hyödykkeissä vuonna 2009. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 115.)

14 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

M€	2009	2008
LIKEARVO		
Hankintameno 1.1.	105	106
Lisäykset yrityshankintojen kautta	5	6
Siirrot käyttöomaisuuserien välillä	-3	
Kurssierot	-3	-7
Kirjanpitoarvo 31.12.	103	105
ASIAKASSUHTEET		
Hankintameno 1.1.	42	42
Lisäykset yrityshankintojen kautta	5	3
Siirrot käyttöomaisuuserien välillä	3	
Kurssierot	-3	-3
Hankintameno 31.12.	47	42
Kertyneet poistot 1.1.	-15	-10
Tilikauden poistot	-6	-6
Kertyneet poistot 31.12.	-21	-15
Kirjanpitoarvo 31.12.	26	26
MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Hankintameno 1.1.	188	175
Lisäykset	10	9
Lisäykset yrityshankintojen kautta		0
Vähennykset	-9	-1
Vähennykset yritysmyyntien kautta		-1
Kurssierot	0	6
Hankintameno 31.12.	188	188
Kertyneet poistot 1.1.	-140	-126
Vähennysten kertyneet poistot	7	0
Vähennysten kertyneet poistot, yritysmyyntit		1
Tilikauden poistot	-15	-16
Kurssierot	0	0
Kertyneet poistot 31.12.	-147	-140
Kirjanpitoarvo 31.12.	41	48
ENHAKKOMAKSUT		
Hankintameno 1.1.	7	8
Muutokset	-1	-1
Kirjanpitoarvo 31.12.	6	7
MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET YHTEENSÄ	73	81

Kuvio 4. Rautaruukki Oyj:n aineettomat hyödykkeet
(Rautaruukin vuosikertomus 2009, 114.)

Toimintasegmentti

Rautaruukki Oyj on ottanut käyttöön IFRS 8 -standardin vuoden 2009 alusta alkaen. Toimintasegmentti -standardi ei ole vaikuttanut konsernin toimintasegmenttien muutoksiin, koska segmentit perustuvat johdon sisäiseen raportointiin. Toimintasegmenttimuutos tapahtui muista syistä helmikuun alussa 2009, kun Ruukki Production -toimintasegmentti liitettiin Ruukki Metals -toimintasegmenttiin. Rautaruukki Oyj:llä on kolme raportoitavaa segmenttiä, jotka ovat Ruukki Construction, Ruukki Engineering ja Ruukki Metals. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 106.)

Toimintasegmentit määräytyvät asiakaslähtöisesti ja niiden liikevaihto perustuu myynnin asiakastietoihin. Segmenteille jaetaan myynnin ja hallinnon kuluja liikevaihdon tai resurssien käytön mukaisessa suhteessa. Ruukki Construction -segmentin liikevaihdon osuus konsernin liikevaihdosta on noin 30 %:a ja Ruukki Engineering -segmentin liikevaihto on noin 16 %:a konsernin liikevaihdosta. Konsernin suurin segmentti on Ruukki Metals, jonka liikevaihdon osuus konsernin liikevaihdosta on noin 54 %:a. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 106.)

Segmenttien varat sisältävät aineettomat ja aineelliset hyödykkeet, vaihto-omaisuuden sekä myyntisaamiset. Varojen jakaminen segmenteille määräytyy toiminnassa sitoutuvan pääoman määrän perusteella. Konsernin investoinnit koostuvat useamman tilikauden lisäyksistä ja vähennyksistä aineettomissa ja aineellisissa hyödykkeissä. Segmenteille kohdistetut investoinnit määräytyvät segmentille määritettyjen hyödykkeiden suhteessa. Segmenteillä ei ole sisäistä myyntiä, jota yrityksen johto seuraisi sisäisessä raportoinnissa. Sisäistä myyntiä ei oteta huomioon segmenttiraportoinnissa. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 106.)

Rautaruukki Oyj:n segmentti-informaatiotaulukossa esitetään Ruukki Construction, Ruukki Engineering, Ruukki Metals, konsernihallinto ja jakamattomat varat. Taulukossa esitetään kaikille toimintasegmenteille

- liikevaihto
- liikevoitto
- rahoituskulut, netto
- osuus osakkuusyriytysten tuloksesta
- tulosverot
- tilikauden tulos
- segmentin varat
- osuudet osakkuusyriytöksissä
- investoinnit sekä
- poistot ja arvonalentumiset.

Toimintasegmenteille ei ole jaettu yhtiön velkoja. Taulukossa esitetään erien täsmäytys konsernin tase-eriin. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 106.)

2009 M€	RUUKKI CONSTRUCTION	RUUKKI ENGINEERING	RUUKKI METALS	KONSERNI- HALLINTO	JAKAMATTOMAT VARAT	KONSERNI
TULOSLASKELMA						
Liikevaihto	589	312	1 050	0		1 950
Liikevoitto	-49	-33	-228	-13		-323
Rahoituskulut, netto						-36
Osuus osakkuusyriytysten tuloksesta						0
Tulosverot						84
Tilikauden tulos						-275
MUUT TIEDOT						
Segmentin varat	718	253	1 085	31	433	2 520
Osuudet osakkuusyriytöksissä						12
Varat yhteensä						2 532
Investoinnit	67	29	95	1		191
Poistot ja arvonalentumiset*	59	23	63	0		146

* Luvut sisältävät arvonalentumisia miljoona euroa, joka kohdistui Ruukki Constructionille.

Kuvio 5. Rautaruukki Oyj:n toimintasegmentit (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 106.)

Segmentti-informaation yhteydessä konserni antaa tietoja myös maantieteellisiltä alueilta. Rautaruukki Oyj:n maantieteellisiä liiketoiminta-alueita ovat pääsääntöisesti Suomi, muut Pohjoismaat, itäinen Keski-Eurooppa, muu Eurooppa ja muut maat. Liikevaihto ja varat on jaettu maantieteellisille alueille vuosina 2008 ja 2009. Maantieteellisesti tuotot on määritelty asiakkaiden sijainnin perusteella ja varat on määritelty varojen sijainnin perusteella. Maantieteellisten alueiden väliset sisäiset liiketoimet tehdään noudattaen markkinahintoja ja -ehtoja. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 107.)

Hankitut liiketoiminnot

Rautaruukki Oyj on hankkinut yrityksiä vuosina 2008 ja 2009. Tässä tarkastelussa keskitytään kuitenkin vuoden 2009 yrityshankintoihin. Rautaruukki Oyj osti helmikuussa 2009 Norjan johtaviin teollisuus- ja liiketilojen teräsrunkorakentajiin kuuluvan Skalles Eiendomsselskap AS:n koko osakekannan. Rautaruukki Oyj:n ja Skallesin asiakaskunta ja tuotteet täydentävät toisiaan. Skallesin tehtävänä on teräsrakenteiden suunnittelu, valmistus ja asennus. Skallesin henkilöstömäärä on noin 50 henkeä ja liikevaihto on noin 16 miljoonaa euroa vuonna 2008. Rautaruukki Oyj hankki myös Pluss Stål AS:n osakekannan kesäkuussa 2009. Pluss Stål AS oli Rautaruukki Oyj:n osakkuusyritys vuoteen 2009 asti, josta Rautaruukki omisti 50 %:a (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 108.)

Rautaruukki Oyj esittää hankittujen yritysten hankintamenon, liikearvon sekä varat ja velat yhdistettynä toisiinsa. Hankittujen yritysten hankintahinta oli 13 miljoonaa euroa, joka kokonaisuudessaan on oletettavasti maksettu käteisvaroilla. Hankittujen yritysten omaisuuden käypä arvo oli 9 miljoonaa euroa, joten hankituista yrityksistä syntyy konsernille liikearvoa 4 miljoonaa euroa. Liikearvo syntyy tulevaisuuden tuotto-odotuksista ja synergiaeduista. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 108.)

Rautaruukki Oyj esittää hankittujen yritysten käyvät arvot ja kirjanpitoarvot aineettomista hyödykkeistä, aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä, vaihto-omaisuudesta sekä myynti- ja muista saamisista. Hankittujen yritysten veloista taulukossa esitetään pitkäaikaiset korottomat velat ja lyhytaikaiset korottomat velat. Hankituista yrityksistä aiheutuneet rahavirrat ovat 7 miljoonaa euroa. Näiden lisäksi hankitut yritykset lisäsivät konsernin liikevaihtoa 6 miljoonaa euroa, jolla ei ole merkitystä konsernin tulokseen. (Rautaruukin vuosikertomus 2009, 108.)

Hankittujen yritysten varat ja velat

M€	HANKITTUJEN YRITYSTEN	
	KÄYVÄT ARVOT	KIRJANPITO-ARVOT
VARAT		
Pitkäaikaiset varat		
Aineettomat hyödykkeet	4	0
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	5	3
Lyhytaikaiset varat		
Vaihto-omaisuus	1	1
Myynti- ja muut saamiset	1	1
Rahavarat	4	4
Varat yhteensä	15	9
VELAT		
Pitkäaikaiset korottomat velat	2	0
Lyhytaikaiset korottomat velat	3	3
Velat yhteensä	6	4
Hankitun omaisuuden arvo	9	5

Kuvio 6. Rautaruukki Oyj:n hankitut liiketoiminnot
(Rautaruukin vuosikertomus 2009, 108.)

4 POHDINTA

Suomalaisten pörssiyhtiöiden konsernitilinpäätöksiä tarkastelu aloitettiin IFRS-tilinpäätöksen toteamisella. IFRS-tilinpäätöksestä piti käydä ilmi, että se on laadittu noudattamalla kaikkia voimassa olevia IFRS- ja IAS-standardeja. Tarkasteltavat yhtiöt esittivät kansainvälisten standardien noudattamisen tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa seuraavasti: Konsernitilinpäätöksen laadinnassa on noudatettu 31.12.2009 voimassa olevia IFRS- ja IAS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja.

IFRS-tilinpäätöksestä voitiin tarkastella myös muita kohtia, kun IFRS- ja IAS-standardien noudattaminen oli selvillä. Tässä tutkimuksessa tilinpäätöksen muina tarkastelun kohteina olivat aineettomat hyödykkeet, toimintasegmentit ja hankitut liiketoiminnot. Standardien tarkastelun pohjana käytettiin vuonna 2009 voimassa olevia standardivaatimuksia, jotka on esitetty tämän työn teoriaosuudessa. Standardien esittämistapaa vertailtiin tarkasteltavien yhtiöiden kesken ja standardien esittämisen tarkastelussa otettiin huomioon myös sijoittajan näkökulma.

Ensimmäiseksi tarkastelun kohteeksi otettiin aineettomat hyödykkeet -standardi. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa esitetään yleensä aineettomien hyödykkeiden poistoajat. Muut aineettomat hyödykkeet -erän sisältö voidaan esittää joko laatimisperiaatteissa tai liitetiedoissa. Aineettomien hyödykkeiden liitetietojen sisältö voi olla hyvinkin suppea, mutta tilinpäätöksen laatimisperiaatteet täydentävät aineettomien hyödykkeiden esittämistä. Aineettomien hyödykkeiden kohdalla erityisenä tarkastelun kohteena olivat vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet ja niiden arvonalentumiset.

Liitetietojen perusteella Tulikivi Oyj:n aineettomia hyödykkeitä olivat muun muassa liikearvo, tavaramerkit, patentit, kaivostoimintaan liittyvät aineettomat hyödykkeet sekä muut aineettomat hyödykkeet. Tulikivi Oyj:n tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa ei lueteltu muut aineettomat hyödykkeet -erän hyödykkeitä. Rautaruukki Oyj esitti aineettomina hyödykkeinä liikearvon, asiakassuhteet ja muut aineettomat hyödykkeet. Rautaruukki Oyj antoi lisätietoa muut aineettomat hyödykkeet -erästä laatimisperiaatteissa ja siksi liitetiedoissa aineettomien hyödykkeiden esittäminen oli vähäistä. Kumpikin yhtiö antoi lisätietoja aineettomista hyödykkeistä liitetiedon lisäksi laatimisperiaatteissa, mutta muut aineettomat hyödykkeet -erän osalta Rautaruukki Oyj antoi enemmän tietoa kuin Tulikivi Oyj.

Aineettomien hyödykkeiden liitetiedossa piti esittää vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet erikseen. Tulikivi Oyj:llä oli liikearvon lisäksi vaikutusajaltaan rajoittamattomana aineettomana hyödykkeenä tavaramerkki, kun taas Rautaruukki Oyj:llä oli vaikutusajaltaan rajoittamattomana aineettomana hyödykkeenä vain liikearvo. Tarkasteltavat yhtiöt kohdistivat vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet eritavoin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Tulikivi Oyj oli kohdistanut liikearvon luonnonkivituotteet -toimintasegmentille ja tulisijat -toimintasegmentin yhdelle tuotteelle eli Kermansavi-uuneille, kun taas Rautaruukki Oyj oli kohdistanut liikearvon toimintasegmenteille. Tulikivi Oyj:n tavaramerkki oli kohdistettu ainoastaan tulisijat -toimintasegmentin Kermansavi-uunituotteille vuonna 2009.

Aineettomien hyödykkeiden liitetietovaatimusten mukaan vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet arvostetaan uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä riippumatta siitä, onko viitteitä arvonalentumisesta. Arvonalentumistestaus suoritettiin tarkasteltavissa yhtiöissä käyttämällä käyttöarvoa, mutta tarkasteltavat yhtiöt käyttivät diskonttauskorkona eri prosentteja. Rautaruukki Oyj:n käyttämä diskonttauskorko oli 11,51 %:a, jota käytettiin kaikilla rahavirtaa tuottavilla yksiköillä. Tulikivi Oyj:n käyttämä diskonttauskorko oli puolestaan 7,6 - 7,8 %:a, joka vaihteli eri toimintasegmenteillä. Tulikivi Oyj:n liitetiedoissa kävi ilmi, että diskonttauskorko vastaa keskimääräistä painotettua pääomakustannusta, kun taas Rautaruukki Oyj ei esittänyt diskonttauskoron perustetta.

Yleisesti ottaen aineettomien hyödykkeiden esittämisen vertailu tarkasteltavien yhtiöiden osalta oli vaikeaa, koska yhtiöiden liiketoiminta on hyvin erilaista. Liiketoiminnan erilaisuuden vuoksi yhtiöt esittivät liitetiedoissa toimialaansa kiinteästi liittyviä aineettomia hyödykkeitä. Tulikivi Oyj:n liiketoiminnan aineettomia hyödykkeitä olivat kaivoksiin liittyvät aineettomat hyödykkeet. Rautaruukki Oyj:n liiketoimintaa kuvasi puolestaan asiakassuhteiden kirjaaminen aineettomaksi hyödykkeeksi, koska liiketoiminta-alueet perustuvat asiakkaisiin. Aineettomien hyödykkeiden vertailussa piti ottaa huomioon myös laatimisperiaatteissa esitetyt tiedot, jotta aineettomista hyödykkeistä sai yhtenäisen kuvan.

Aineettomien hyödykkeiden tarkastelussa tärkeänä kohtana pidettävä vaikutusajaltaan rajoittamattomien hyödykkeiden esittämistä voitiin vertailla hyvin yhtiöiden kesken. Vaikutusajaltaan rajoittamattomien hyödykkeiden kohdistaminen toimintasegmenteille erosi yhtiöiden välillä. Tulikivi Oyj:n liikearvosta osa kohdistettiin yhdelle toimintasegmentille ja toinen osa tulisijat -toimintasegmentin tuotteelle, kun taas tavaramerkki kohdistettiin vain tulisijat -segmentin yhdelle tuotteelle. Rautaruukki Oyj kohdisti liikearvon kaikille toimintasegmenteille, jotka perustuvat asiakkaisiin. Tulikivi Oyj:n käyttämä liikearvon ja tavaramerkin kohdistaminen oli mahdollista, koska Tulikivi Oyj:n toimintasegmentit perustuvat erilaisiin tuotteisiin ja palveluihin. Aineettomien hyödykkeiden kohdistamisen erilainen tarkkuus aiheutui toimintasegmenttien erilaisesta perusteesta. Sijoittajan näkökulmasta tarkempi tieto tilinpäätösinformaatiossa on hyväksi, mitä antoi Tulikivi Oyj.

Aineettomien hyödykkeiden vertaileminen onnistui hyvin myös arvonalentumistestauksen osalta. Yhtiöt käyttivät arvonalentumistestauksessa käyttöarvoa. Rahavirtojen diskonttaus korko oli yhtiöillä erilainen ja sen eroavaisuus johtunee liiketoiminnan ja toimialan erilaisuudesta. Tulikivi Oyj määrittää luonnonkivituotteet -toimintasegmentille ja Kermansaviastioille saman diskonttauskoron sekä tulisijat -toimintasegmenttiin kuuluville Kermansaviuuni -tuotteille oman diskonttauskoron. Rautaruukki Oyj määrittäi toimintasegmenteille saman diskonttauskoron. Tulikivi Oyj pystyi esittämään tarkempaa tietoa diskonttauskoron osalta.

Yhteenvedona aineettomista hyödykkeistä voidaan todeta, että yhtiöt, joiden toimintasegmentit perustuvat tuotteisiin ja palveluihin, voivat esittää tarkempaa tietoa aineettomien hyödykkeiden kohdistamisesta ja käyttöarvon yhteydessä käytetystä diskonttauskorosta. Yhtiöiden väliset eroavaisuudet aineettomien hyödykkeiden esittämisessä aiheutuivat lähinnä toimintasegmenttien erilaisista perusteista. Tutkimuksen perusteella tilinpäätösstandardit vaikuttavat siis toisiinsa.

Seuraavaksi tarkasteltiin aineettomien hyödykkeiden esittämiseen vaikuttavia yhtiöiden toimintasegmenttejä. Toimintasegmentin standardivaatimuksia olivat toimintasegmentin yleisten tietojen esittäminen, johon sisältyivät yleensä toimintasegmentin perusteet ja kuvaus. Toisena seikkana toimintasegmentistä esitettiin yleensä taulukko, jossa ilmeni toimintasegmenttien tuotot, kulut, varat ja velat. Taulukossa voitiin esittää myös eria, joihin sisältyi toimintasegmenteille kuulumattomat tuotot, kulut, varat ja velat. Toimintasegmentti-informaatioissa oli huomioitava myös toimintasegmentin esittämiseen vaaditut kynnsarvot.

Tulikivi Oyj:llä oli kaksi toimintasegmenttiä, kun taas Rautaruukki Oyj:llä oli kolme toimintasegmenttiä. Toimintasegmentit voivat perustua esimerkiksi asiakkaisiin tai tuote- ja palvelutyyppeihin. Tulikivi Oyj:n toimintasegmentit perustuivat tuote- ja palvelutyyppeihin. Rautaruukki Oyj:n toimintasegmentit ja liikevaihdon esittäminen maantieteellisesti perustuivat puolestaan asiakkaisiin. Tarkasteltavien yhtiöiden toimintasegmenttien laadintaperusteiden erot vaikuttivat muiden liitetietovaatimusten esittämiseen.

Tarkasteltavat yhtiöt ottivat kantaa liitetiedoissa siihen, onko IFRS 8 -standardi vaikuttanut toimintasegmenttimuutoksiin. Tulikivi Oyj yhdisti astiat -toimintasegmentin tulisijoihin ja tämä muutos oli aiheutunut IFRS 8 -standardista. Rautaruukki Oyj:n Ruukki Production -toimintasegmentti yhdistettiin Ruukki Metals -toimintasegmenttiin vuonna 2009, mutta tämä muutos ei ole puolestaan aiheutunut standardista. Standardi vaikutti yhtiöiden toimintasegmenttimuutoksiin lähinnä kynnsarvojen vuoksi. Standardivaatimuksen mukaan toimintasegmentti voitiin esittää erikseen, jos toimintasegmentin tuotot, tulos tai varat ylittävät 10 %:a segmenttien yhteisestä tuotosta, tuloksesta tai varoista.

Tulikivi Oyj:n ja Rautaruukki Oyj:n tilinpäätöksistä kävi ilmi, että kynnsarvona käytettiin segmentin liikevaihdon osuutta koko konsernin liikevaihdosta. Tulikivi Oyj:n toimintasegmenttien liikevaihdon osuudet koko konsernin liikevaihdosta olivat 10 %:a ja 90 %:a, joten

kumpikin toimintasegmentti täyttivät vielä kynnysarvovaatimuksen. Rautaruukki Oyj:n toimintasegmenttien liikevaihdon osuudet koko konsernin liikevaihdosta olivat 16 %:a, 30 %:a ja 54 %:a, joten toimintasegmentti -standardin mukainen kynnysarvo ylittyi kaikilla toimintasegmenteillä selvästi.

Kynnysarvojen tarkastelun perusteella voidaan todeta, että muutoksia yhtiössä voi tapahtua toimintasegmenttien osalta tulevaisuudessa. Tulikivi Oyj joutunee tulevaisuudessa miettimään toimintasegmenttien esittämistä, jos luonnonkivituotteet -toimintasegmentin liikevaihto laskee entisestään. Tulikivi Oyj:llä on mahdollisuus toimia yhdellä toimintasegmentillä, koska jäljelle jäävä toimintasegmentti on tulisijat, joista Tulikivi Oyj pääsääntöisesti tuntee. Rautaruukki Oyj:n ei tarvitse muuttaa segmentti-informaatiota kynnysarvon perusteella lähi tulevaisuudessa.

Toimintasegmenteistä tehdyt taulukot, joissa esitettiin varat ja velat, erosivat yhtiöiden välillä velkojen osalta. Tulikivi Oyj:n toimintasegmenteille oli jaettu konsernin velkoja tietyssä suhteessa. Rautaruukki Oyj:llä ei ollut puolestaan toimintasegmenteille kohdistettuja velkoja. Toimintasegmentti -standardin mukaan toimintasegmentistä oli ilmoitettava voittoihin ja tappioihin liittyvät erät. Standardin vaatimia eräiä olivat tuotot, kulut, varat ja velat. Rautaruukki Oyj:n kohdalla velkoja ei voitu todennäköisesti suoraan tai perustellusti kohdentaa toimintasegmenteille ja siksi ne puuttuivat taulukosta.

Yhteenvetona toimintasegmentin liitetiedoista voidaan todeta, että suurilla pörssiyrityksillä on vain muutamia toimintasegmenttejä. Toimintasegmenttien perusteet eivät vaikuta itsessään toimintasegmentti -standardin esittämiseen, vaan toimintasegmentit voivat vaikuttaa välillisesti muihin esitettäviin standardeihin. IFRS 8 -standardi voi vaikuttaa suurelta osin yhtiön toimintasegmenttimuutoksiin, mihin vaikuttaa suurelta osin standardin kynnysarvot. Varojen ja velkojen esittämisen erot voivat aiheutua erilaisista kohdistamisperiaatteista.

Lopuksi tutkittiin tarkasteltavien yhtiöiden hankittujen liiketoimintojen esittämistä. Tarkasteltavat yhtiöt olivat hankkineet liiketoimintoja eri vuosina ja siksi hankittujen liiketoimintojen vertailu ei ollut niin luotettavaa kuin kahden aikaisemman tarkasteltavan standardin osalta. Yleisesti ottaen vuosien 2006 ja 2009 standardit eroavat vähän toisistaan, mutta se voi vaikuttaa tulkintaan. Tarkasteltavat yhtiöt ovat kuitenkin hankkineet liiketoiminnon vuoden

2005 jälkeen, jolloin kummassakin liiketoimintojen hankinnassa on otettu huomioon kansainvälisen standardin vaatimukset.

Vuoden 2009 hankittujen liiketoimintojen liitetiedoissa piti esittää hankitun liiketoiminnon nimi ja kuvaus. Tulikivi Oyj esitti hankitusta liiketoiminnostaan nimen ja kuvauksen, jossa todettiin kaakeliuunien ja käyttökeramiikan valmistus. Rautaruukki Oyj esitti puolestaan hankittujen liiketoimintojen nimet sekä lyhyesti toisen hankitun liiketoiminnon eli Skallesin toiminnan, edellisen vuoden liikevaihdon ja henkilöstömäärän. Hankittujen liiketoimintojen kuvauksessa yhtiö jätti kuitenkin kertomatta Pluss Stål AS:n kuvauksen. Jälkimmäisen yrityksen kuvauksen poisjättämiseen vaikutti varmaankin se, että Pluss Stål AS oli ollut vuoteen 2009 asti Rautaruukki Oyj:n osakkuusyritys ja sen kuvaus oli saatettu esittää jo aiemmin tilinpäätöksissä.

Tarkasteltavien yhtiöiden hankitun liiketoimintojen kuvauksen perusteella voidaan todeta, että hankitun liiketoiminnon kuvauksen standardivaatimusta voidaan tulkita monella tapaa. Yhtiöiden mukaan hankitun liiketoiminnon kuvauksen vähimmäisvaatimus on hankitun liiketoiminnon tehtävän kuvaus. Tämän lisäksi osakkuusyrityksestä, jonka koko osakekanta hankitaan, ei tarvitse esittää kuvausta. Kumpikin yhtiö voi osaltaan antaa vielä enemmän tietoa hankitusta liiketoiminnosta, Rautaruukki Oyj osakkuusyrityksestään ja Tulikivi Oyj varsinaisesti hankitusta liiketoiminnostaan.

Hankittujen liiketoimintojen liitetiedoissa piti esittää hankitun liiketoiminnon hankinta-ajankohta ja hankittu prosenttiosuus yrityksestä. Tarkasteltavat yhtiöt esittivät hankinta-ajankohdan erilaisella tarkkuudella. Tulikivi Oyj ilmoitti hankinta-ajankohdaksi tarkan päivämäärän eli 3.4.2006, kun taas Rautaruukki Oyj esitti hankinta-ajankohdan kuukauden tarkkuudella eli helmikuu ja kesäkuu 2009. Tarkasteltavat yhtiöt olivat hankkineet yrityksistä koko osakekannan. Yhtiöiden tilinpäätösten perusteella hankinta-ajankohdan voi esittää erilaisella tarkkuudella.

Hankittujen liiketoimintojen liitetiedoissa piti esittää myös hankitun liiketoiminnon hankintameno ja yhtiöiden yhdistämisestä aiheutuneet välittömät kulut. Tulikivi Oyj esitti hankitusta liiketoiminnosta hankintamenon ja hankintaan liittyvät välittömät kulut. Tulikivi Oyj maksoi hankitun yrityksen suurelta osin käteisellä ja loppuosan omien osakkeiden liikkeelle laskulla. Rautaruukki Oyj esitti kahden hankitun liiketoiminnon hankintamenon yhdistettynä

toisiinsa. Toisekseen hankintaan ei liittynyt välittömiä kuluja ja hankintameno maksettiin todennäköisesti käteisellä, koska tästä ei ollut mainintaa liitetiedoissa. Hankintamenon osalta Tulikivi Oyj antoi tarkempaa tietoa hankitusta liiketoiminnosta, koska Rautaruukki Oyj:n hankittujen liiketoimintojen hankintamenon esittämistavasta ei käynyt ilmi yksittäisen hankitun liiketoiminnon hankintameno, joka on tärkeää informaatiota myös sijoittajalle.

Hankittujen liiketoimintojen varojen ja velkojen esittämisessä huomionarvoista oli aineettomien hyödykkeiden erilainen esittäminen yhtiöiden välillä. Tulikivi Oyj:n hankitulla liiketoiminnolla oli kolme aineetonta hyödykettä eli liikearvo, tavaramerkki sekä jakelutie/asiakassopimukset ja -suhteet, jotka Tulikivi Oyj esitti laskelmassa omina erinä. Rautaruukki Oyj esitti hankittujen liiketoimintojen aineettomat hyödykkeet yhtenä eränä. Muilta osin varojen ja velkojen esittäminen oli samanlaista tarkasteltavissa yhtiöissä. Tulikivi Oyj antoi aineettomien hyödykkeiden esittämisessä tarkempaa tietoa ja siksi Tulikivi Oyj:n tilinpäätösinformaatio oli läpinäkyvämpää kuin Rautaruukki Oyj:llä.

Hankittujen liiketoimintojen liitetiedoissa piti esittää myös liikearvon kirjaamisen syyt. Tarkasteltavilla yhtiöillä oli syntynyt liikearvoa hankituista liiketoiminnoista. Tulikivi Oyj:n hankitusta liiketoiminnosta syntynyt liikearvon syy oli Kermansavi Oyj:n henkilöstön osaaminen ja yhteenliittymästä odotettavissa olevat synergiaedut. Rautaruukki Oyj:n hankituista liiketoiminnoista syntynyt liikearvon syynä pidettiin tulevaisuuden tuotto-odotuksia sekä synergiaetuja. Liikearvon kirjaamisen syyt esitettiin tarkasteltavissa yhtiöissä samankaltaisesti, joten sijoittaja ei hyödy yhtiöiden informaatiosta tältä osin eri tavalla.

Yhteenvetona hankituista liiketoiminnoista voidaan todeta, että IFRS:n tilinpäätöskäytännön mukaisesti ja sijoittajan näkökulmasta Tulikivi Oyj esitti hankittujen liiketoimintojen liitetiedot tarkasti ja sitä myötä tilinpäätösinformaatio oli läpinäkyvää. Rautaruukki Oyj esitti muutamia standardivaatimuksia samalla tavoin Tulikivi Oyj:n kanssa. Eroavaisuuksia oli esimerkiksi hankinta-ajankohdan, hankintamenon, varojen ja velkojen esittämisessä. Rautaruukki Oyj esitti kahden hankitun liiketoiminnon varat ja velat yhdistettynä, mikä heikensi tilinpäätösinformaation läpinäkyvyyttä.

Yhtiöiden välistä analysointia vaikeutti se, että yhtiöt olivat hankkineet yrityksiä eri määrän eri vuosina. Hankittujen liiketoimintojen määrän eroavaisuuden vuoksi toinen yhtiö esitti hankittujen liiketoimintojen tiedot yhdistettynä toisiinsa, kun taas toisella oli vain yksi esitettävä hankittu liiketoiminto. Analysointi olisi tarkempaa, jos kumpikin yhtiö olisi hankkinut yhden liiketoiminnon samana vuonna. Analysointiin vaikutti myös, että yhtiöt noudattivat liitetiedon laadinnassa eri vuosien standardivaatimuksia. Saatavilla olevien tietojen pohjalta Tulikivi Oyj:n hankittujen liiketoimintojen esittämistapa oli läpinäkyvämpää kuin Rautaruukki Oyj:llä. Rautaruukki Oyj joutunee jatkossa miettimään hankitut liiketoiminnot -standardin esittämistä sijoittajan näkökulmasta.

Opinnäytetyön lopuksi on aika arvioida tutkimusprosessin onnistumista. Työn aihe on melko ajankohtainen, koska pörssiyhtiöt noudattavat kansainvälisiä standardeja tilinpäätöksissä. Työn aiheesta on tehty aikaisemmin opinnäytetöitä, joten aihe ei ole siksi ainutlaatuinen. Aikaisemmissa opinnäytetöissä tarkastelua on tehty yleisesti tai yhden standardin osalta. Tässä opinnäytetyössä otettiin kuitenkin tarkasteluun kolme standardia, joten siltä osin tämä opinnäytetyö eroaa muista aikaisemmista tutkimuksista.

Työn rajaus onnistui hyvin. Työn edetessä ei tullut ongelmaa työn sisällöstä, ainoastaan pienistä asetteluasioista. Työn kirjoitusprosessi oli helppoa, koska oli suunnitellut opinnäytetyön huolellisesti. Empiriaosuuden standardien ja yhtiöiden valinnat oli suoritettu jo ennen empiriaosan kirjoittamisen aloittamista.

Opinnäytetyöprosessi ei tällä kertaa ollut ylivoimainen hyvän suunnittelun takia. Työn yksi tavoitteista, joka oli ymmärrettävä kerronta IFRS-tilinpäätöksestä, toteutui. Työn tutkimusongelmaan löytyi vastaus ja tutkimusta voidaan jatkaa Rautaruukki Oyj:n hankitun liiketoiminnon ja Tulikivi Oyj:n toimintasegmenttien esittämisen osalta siitä, miten ne kehittyvät/muuttuvat tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Finlex. 2006. Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624> (Luettu 27.12.2010)

Finlex. 1997. Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336> (Luettu 27.12.2010)

Finlex. 1997. Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339> (Luettu 27.12.2010)

Kallunki, J.-P., Lantto, A.-M. & Sahlström, P. 2008. Tilinpäätösanalyysi IFRS-maailmassa. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Kauppa- ja teollisuusministeriö. 1993.

Yleisohje konsernitilinpäätöksen laadintaan. Saatavissa:

[http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/4C95C9ABDA62CC62C22567D3002A1C05/\\$FILE/konserni.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/4C95C9ABDA62CC62C22567D3002A1C05/$FILE/konserni.pdf) (Luettu 10.11.2010)

KHT-yhdistys. 2009. IFRS-tilinpäätösmalli 2009. Helsinki. Edita Prima.

KPMG. 2006. IFRS Käytännön käsikirja. Helsinki. Edita Prima Oy.

Leppiniemi, J. 2000. Hyvä kirjanpito. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi R. 2009. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. Helsinki: WSOYpro Oy.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2007. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: WSOYpro Oy.

Pörssisäätiö. 2005. IFRS-opas - miten tilinpäätös muuttuu. Saatavissa:

<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/ifrs-opas-miten-tilinpaatos-muuttuu,1>
(Luettu 19.1.2011)

Rautaruukki Oyj. 3.11.2010. Historia. Saatavissa:

<http://www.ruukki.com/About-Ruukki/Historia> (Luettu 24.11.2010)

Rautaruukki Oyj. 10.2.2010 Rautaruukki Oyj Vuosikertomus 2009. Saatavissa:

<http://www.ruukki.com/Sijoittajat/Uusimmat-raportit-ja-esitykset/~media/Files/Investors/Annual%20reports/FI/Ruukki-Vuosikertomus-2009.ashx> (Luettu 1.12.2010)

Rautaruukki Oyj. 6.11.2010. Ruukki Construction. Saatavissa:

<http://www.ruukki.com/About-Ruukki/Konsernirakenne/Ruukki-Construction>
(Luettu 24.11.2010)

Rautaruukki Oyj. 6.11.2010. Ruukki Engineering. Saatavissa:

<http://www.ruukki.com/About-Ruukki/Konsernirakenne/Ruukki-Engineering>
(Luettu 24.11.2010)

Rautaruukki Oyj. 6.11.2010. Ruukki Metals. Saatavissa:

<http://www.ruukki.com/About-Ruukki/Konsernirakenne/Ruukki-Metals>
(Luettu 24.11.2010)

Tomperi, S. 2004. Käytännön kirjanpito. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tomperi, S. 2005. Kehittyvä kirjanpito. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tulikivi Oyj. 2010. Lyhyt yrityshistoria. Saatavissa:

http://www.tulikivi.com/www/kotifi.nsf/WWWYritys/S_Lyhyt_yrityshistoria!OpenDocument&id2=SK8 (Luettu 24.11.2010)

Tulikivi Oyj. 11.2.2010 Tulikivi Oyj Vuosikertomus 2009. Saatavissa:

<http://www.tulikivi.com/julkaisut/yritys/vuosiker/fi/tulvk09.pdf>
(Luettu 1.12.2010)

Tulikivi Oyj. 10.2.2009 Tulikivi Oyj Vuosikertomus 2008. Saatavissa:

<http://www.tulikivi.com/julkaisut/yritys/vuosiker/fi/tulvk08.pdf>

(Luettu 1.12.2010)

Tulikivi Oyj. n.d. Tulikivi Oyj Vuosikertomus 2006. Saatavissa:

<http://www.tulikivi.com/julkaisut/yritys/vuosiker/fi/tulvk06.pdf>

(Luettu 27.12.2010)

Tulikivi Oyj. n.d. Tulikivi Oyj Vuosikertomus 2007. Saatavissa:

<http://www.tulikivi.com/julkaisut/yritys/vuosiker/fi/tulvk07.pdf>

(Luettu 27.12.2010)

IAS-standardit

- IAS 1 Tilinpäätöstietojen esittäminen
  - IAS 2 Vaihto-omaisuus
  - IAS 7 Rahavirtalaskelmat
  - IAS 8 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, kirjanpidollisten arvioiden muutokset ja virheet
  - IAS 10 Tilinpäätöksen jälkeiset tapahtumat
  - IAS 11 Pitkäaikaishankkeet
  - IAS 12 Tuloverot
  - IAS 14 Segmenttiraportointi
  - IAS 16 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet
  - IAS 17 Vuokrasopimukset
  - IAS 18 Tuotot
  - IAS 19 Työsuhde-etuudet
  - IAS 20 Julkisten avustusten kirjanpidollinen käsittely ja julkisesta tuesta tilinpäätöksessä esitettävät tiedot
  - IAS 21 Valuuttakurssien muutosten vaikutukset
  - IAS 23 Vieraan pääoman menot
  - IAS 24 Lähipiiriä koskevat tiedot tilinpäätöksessä
  - IAS 26 Eläke-etuusjärjestelyjen kirjanpito ja raportointi
  - IAS 27 Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös
  - IAS 28 Sijoitukset osakkuusyhtiöihin
  - IAS 29 Taloudellinen raportointi hyperinflaatiomaissa
  - IAS 30 Pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätöksissä esitettävät tiedot
  - IAS 31 Osuudet yhteisyrityksissä
  - IAS 32 Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot ja esittämistapa
  - IAS 33 Osakekohtainen tulos
  - IAS 34 Osavuosisikatsaukset
  - IAS 36 Omaisuuserien arvon alentuminen
  - IAS 37 Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat
  - IAS 38 Aineettomat hyödykkeet
  - IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen
  - IAS 40 Sijoituskiinteistöt
  - IAS 41 Maatalous
- (KPMG 2006, 463 - 464.)

IFRS-standardit

- IFRS 1 Ensimmäinen IFRS-standardin käyttöönotto
  - IFRS 2 Osakeperusteiset maksut
  - IFRS 3 Liiketoimintojen yhdistäminen
  - IFRS 4 Vakuutus sopimukset
  - IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot
  - IFRS 6 Mineraalivarantojen tutkinta ja arviointi
- (KPMG 2006, 463.)